

SEANCE DU MARDI 17 MARS 1987
VERGADERING VAN DINSDAG 17 MAART 1987ASSEMBLEE
PLENAIRE VERGADERING

SOMMAIRE :

CONGES :

Page 1578.

PROPOSITION DE LOI (Renvoi) :

Page 1578.

Renvoi à la commission des Relations extérieures de la proposition de loi relative à la protection des artistes, interprètes ou exécutants, des producteurs de phonogrammes et d'œuvres audiovisuelles et des organismes de radiodiffusion, prévoyant entre autres les moyens juridiques devant être mis en place en vue de l'application de la convention de Rome du 26 octobre 1961 et de la convention de Genève du 29 octobre 1971, qui est actuellement pendante à la commission de la Justice.

PROJET DE LOI (Discussion) :

Projet de loi modifiant la loi du 3 novembre 1967 sur le pilotage des bâtiments de mer.

Discussion de l'article unique. — *Orateurs* : MM. De Bondt, Claeys, rapporteur, Seeuws, Van In, M. De Croo, ministre des Communications et du Commerce extérieur, M. le Président, p. 1578.

ORDRE DES TRAVAUX :

Page 1584.

INTERPELLATIONS (Discussion) :

Interpellation de M. Meyntjens au Vice-Premier ministre et ministre des Affaires économiques sur « l'instauration d'un prix unique légal pour les livres ».

Orateurs : M. Meyntjens, M. Maystadt, Vice-Premier ministre et ministre des Affaires économiques, p. 1584.

Interpellation de M. Gevenois au Premier ministre sur « la situation économique et sociale de la région de Mons-Borinage et les craintes pour son avenir ».

Orateurs : M. Gevenois, M. Maystadt, Vice-Premier ministre et ministre des Affaires économiques, p. 1586.

INHOUDSOPGAVE :

VERLOF :

Bladzijde 1578.

VOORSTEL VAN WET (Verwijzing) :

Bladzijde 1578.

Verwijzing naar de commissie voor de Buitenlandse Betrekkingen van het voorstel van wet betreffende de bescherming van de vertolkende of uitvoerende kunstenaars, van de producenten van fonogrammen en audiovisuele werken en van de omroeporganisaties en houdende de juridische middelen die moeten worden aangewend om het verdrag van Rome van 26 oktober 1961 en de overeenkomst van Genève van 29 oktober 1971 te doen toepassen, dat thans bij de commissie voor de Justitie anhangig is.

ONTWERP VAN WET (Beraadslaging) :

Ontwerp van wet houdende wijziging van de wet van 3 november 1967 betreffende het loodsen van zeevaartuigen.

Beraadslaging over het enig artikel. — *Sprekers* : de heren De Bondt, Claeys, rapporteur, Seeuws, Van In, de heer De Croo, minister van Verkeerswezen en Buitenlandse Handel, de Voorzitter, blz. 1578.

REGLING VAN DE WERKZAAMHEDEN :

Bladzijde 1584.

INTERPELLATIES (Beraadslaging) :

Interpellatie van de heer Meyntjens tot de Vice-Eerste minister en minister van Economische Zaken over « de invoering van een wettelijke eenheidsprijs voor het boek ».

Sprekers : de heer Meyntjens, de heer Maystadt, Vice-Eerste minister en minister van Economische Zaken, blz. 1584.

Interpellatie van de heer Gevenois tot de Eerste minister over « de vrees voor de toekomst van de streek Bergen-Borinage, gezien de economische en sociale toestand aldaar ».

Sprekers : de heer Gevenois, de heer Maystadt, Vice-Eerste minister en minister van Economische Zaken, blz. 1586.

Interpellation de M. Kanzeler au gouvernement sur l'arrêté royal du 8 décembre 1986 fixant les normes complémentaires d'agrément des hôpitaux et des services hospitaliers et précisant la définition des groupements d'hôpitaux et les normes particulières qu'ils doivent respecter ».

Interpellation de M. Didden au ministre des Affaires sociales et des Réformes institutionnelles sur « les conséquences dans le Limbourg des récentes mesures prises dans le secteur hospitalier en matière de soins de santé et la menace de fermeture de l'hôpital de Leut-Maasmechelen ».

Orateurs : MM. Kanzeler, Didden, M. Dehaene, ministre des Affaires sociales et des Réformes institutionnelles, p. 1590.

Interpellation de M. Flandre au secrétaire d'Etat aux Affaires européennes et à l'Agriculture sur « les produits alimentaires frelatés ».

Orateurs : M. Flandre, M. De Keersmaecker, secrétaire d'Etat aux Affaires européennes et à l'Agriculture, adjoint au ministre des Relations extérieures, p. 1594.

Interpellatie van de heer Kanzeler tot de regering over « het koninklijk besluit van 8 december 1986 houdende vaststelling van aanvullende normen voor de erkenning van ziekenhuizen en ziekenhuisgroeperingen en van de bijzondere normen waaraan deze moeten voldoen ».

Interpellatie van de heer Didden tot de minister van Sociale Zaken en Institutionele Hervormingen over « de gevolgen van de recente maatregelen in de ziekenhuissector voor de gezondheidszorg in Limburg en de dreigende sluiting van het ziekenhuis te Leut-Maasmechelen ».

Spreekers : de heren Kanzeler, Didden, de heer Dehaene, minister van Sociale Zaken en Institutionele Hervormingen, blz. 1590.

Interpellatie van de heer Flandre tot de staatssecretaris voor Europese Zaken en Landbouw over « het vervalsen van levensmiddelen ».

Spreekers : de heer Flandre, de heer De Keersmaecker, staatssecretaris voor Europese Zaken en Landbouw, toegevoegd aan de minister van Buitenlandse Betrekkingen, blz. 1594.

PRESIDENCE DE M. LEEMANS, PRESIDENT

VOORZITTERSCHAP VAN DE HEER LEEMANS, VOORZITTER

Le procès-verbal de la dernière séance est déposé sur le bureau.

De notulen van de jongste vergadering worden ter tafel gelegd.

La séance est ouverte à 14 h 10 m.

De vergadering wordt geopend te 14 u. 10 m.

CONGES — VERLOF

MM. Belot, Toussaint, pour raisons de santé; Moureaux, empêché; Conrotte, pour d'autres devoirs; Friederichs, pour des devoirs professionnels, demandent d'excuser leur absence à la présente séance.

Afwezig met bericht van verhindering : de heren Belot, Toussaint, wegens gezondheidsredenen; Moureaux, belet; Conrotte, wegens andere plichten; Friederichs, wegens beroepsplichten.

— Pris pour information.

Voor kennisgeving.

PROPOSITION DE LOI — VOORSTEL VAN WET

Renvoi — Verwijzing

M. le Président. — Il est proposé au bureau de renvoyer à la commission des Relations extérieures la proposition de loi relative à la protection des artistes, interprètes ou exécutants, des producteurs de phonogrammes et d'œuvres audiovisuelles et des organismes de radio-diffusion, prévoyant entre autres les moyens juridiques devant être mis en place en vue de l'application de la convention de Rome du 26 octobre 1961 et de la convention de Genève du 29 octobre 1971.

Aan het bureau wordt voorgesteld het voorstel van wet betreffende de bescherming van de vertolkende of uitvoerende kunstenaars, van de producenten van fonogrammen en audiovisuele werken en van de omroepsorganisaties en houdende de juridische middelen die moeten worden aangewend om het Verdrag van Rome van 26 oktober 1961 en de overeenkomst van Genève van 29 oktober 1971 te doen toepassen, te verwijzen naar de commissie voor de Buitenlandse Betrekkingen.

Cette proposition de loi est actuellement pendant en commission de la Justice.

Dit voorstel van wet is thans aanhangig bij de commissie voor de Justitie.

Pas d'opposition ?

Geen bezwaar ?

Il en est ainsi décidé.

Dan is hiertoe besloten.

ONTWERP VAN WET HOUDENDE WIJZIGING VAN DE WET VAN 3 NOVEMBER 1967 BETREFFENDE HET LOODSEN VAN ZEEVAARTUIGEN.

Beraadslaging over het enig artikel

PROJET DE LOI MODIFIANT LA LOI DU 3 NOVEMBRE 1967 SUR LE PILOTAGE DES BATIMENTS DE MER

Discussion de l'article unique

De Voorzitter. — Wij vatten de bespreking aan van het ontwerp van wet houdende wijziging van de wet van 3 november 1967 betreffende het loodsen van zeevaartuigen.

Nous abordons l'examen du projet de loi modifiant la loi du 3 novembre 1967 sur le pilotage des bâtiments de mer.

De algemene beraadslaging is geopend.

La discussion générale est ouverte.

Met goedvinden van de rapporteur geeft ik eerst het woord aan de voorzitter van de commissie voor de Infrastructuur, de heer De Bondt.

De heer De Bondt. — Mijnheer de Voorzitter, in verband met dit ontwerp wil ik drie punten aanstippen. Ten eerste, wil ik een opmerking maken over de grond van de zaak, ten tweede, wil ik het antwoord mededelen dat de taaldienst van de Senaat ons heeft verschaft over een punt dat tijdens de commissiebesprekingen tot twijfel aanleiding had gegeven en, ten derde, wil ik een technisch noodzakelijke rectificatie suggereren.

Wij gaan ermee akkoord dat een wetswijziging noodzakelijk was geworden in de zin van een interpretatieve wet en na uitspraak van het Hof van Cassatie op 15 december 1983 en dit ten einde de vitale belangen van de Staat veilig te stellen. Hierdoor zal de terugwerkende kracht op een voldoende stevige basis berusten. Nochtans heeft de regering, daarin gevolgd door de commissie, bij deze gelegenheid het begrip « loodsdienst » en tengevolge daarvan ook het begrip « beloodst schip » uitgebreid om aan te sluiten bij de jongste ontwikkelingen die ertoe hebben geleid dat de assistentie van het scheepvaartverkeer ook

het verschaffen van inlichtingen of richtlijnen omvat die het gevolg zijn van radarwaarneming of peiling in de wateren.

Het is mijn overtuiging dat de voorgedragen tekst slechts een eerste poging kan betekenen om aan te sluiten bij de zopas genoemde ontwikkelingen, en te verantwoorden is door de wil tot het scheppen van minimale rechtszekerheid op dit terrein. Ik zou de minister nochtans willen uitnodigen zijn diensten onverwijld op te dragen, met inachtneming van de inmiddels opgedane ervaring, een meer-omvattende tekst voor te bereiden, vooral nu wij snel afstevenen op een totale walradarisatie van het Westerscheldebekken, waarvoor omvangrijke werken in uitvoering zijn op basis van de overeenkomsten tussen Nederland en België.

In de commissie was de vraag gerezen of de inhoud van de begrippen, in het Nederlands uitgedrukt als « opzet » en in het Frans omschreven als *faute intentionnelle*, elkaar wel volledig dekten. De taaldienst door ons daaromtrent om assistentie verzocht, is van oordeel dat er overeenstemming bestaat tussen de woorden *faute intentionnelle* en « opzet ». In het strafrecht vindt men immers, aldus de taaldienst, opzet — *dolus* — tegenover schuld — *culpa*. Er wordt dus een onderscheid gemaakt tussen door schuld veroorzaakte delicten en opzettelijk begane delicten, die over het algemeen zwaarder gestraft worden, wat ook het geval is in het ontwerp. In het Frans maakt men ook het verschil tussen bijvoorbeeld *délit intentionnel* en *délit d'imprudence*. De taaldienst laat overigens opmerken dat ook de Raad van State in de door hem voorgestelde tekst overgenomen door de minister, geen opmerkingen gemaakt heeft over de woorden *faute intentionnelle* en « opzet », noch over de overeenstemming van de teksten.

Daaruit kan dus worden afgeleid dat de tekst volledig eensluidend is in de beide landstalen.

Ingaande op een wenk van de griffie van de Senaat waarmee de minister, naar ik aanneem, kan instemmen, wens ik erop te wijzen dat paragraaf 2 van het enig artikel moet worden gelezen in de zin van : « De vorige paragraaf treedt in werking op de dag van de bekendmaking... ». Anders bestaat het gevaar dat de terugwerking zou gelden voor de hele wet waaraan we wijzigingen aanbrengen. Dit is niet de bedoeling. (*Applaus op de banken van de meerderheid.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de rapporteur.

De heer Claeys, rapporteur. — Mijnheer de Voorzitter, de commissie voor de Infrastructuur besprak een ontwerp van wet waardoor de openbare overheden welke loodsdiensdiensten inrichten of in concessie geven, worden ontheven van de verhaalsaansprakelijkheid die volgens recente rechtspraak voor hen voortvloeit uit foutief gedrag bij de uitoefening van de loodsdienst.

Deze schade wordt in principe gedragen door de scheepseigenaar. Het Hof van Cassatie heeft echter op 15 december 1983 geoordeeld dat het Wetboek van koophandel niet verhindert dat er voor de scheepseigenaar nog regres mogelijk is op grond van het Burgerlijk Wetboek.

Dit cassatiearrest betekent een ommekeer in de rechtspraak inzake de aansprakelijkheid voor de fouten van de loods. Tot dan toe had de rechtspraak aangenomen dat de loods een aangestelde was van de kapitein of van de reder.

Het vermelde arrest van het Hof van Cassatie heeft daar nu anders over beslist. Alle financiële gevolgen zouden nu ten laste vallen van de Staat. Het is echter nooit de bedoeling van de regering geweest dat de Staat dergelijke financiële zware aansprakelijkheid op zich zou nemen. In het licht van de heersende rechtspraak werd de bepaling van artikel 5 van de wet van 3 november 1967 betreffende het loodsen van zeevaartuigen voldoende geacht : de loods verleent assistentie aan de kapitein die altijd verantwoordelijk blijft voor zijn schip.

In de ons omringende landen — Frankrijk, Nederland, de Bondsrepubliek Duitsland en Italië — is de Staat nooit aansprakelijk voor de loods of voor de loodsdienst.

Bondig kunnen wij besluiten dat, ten eerste, nergens in de voormelde EG-landen de Staat aansprakelijk is voor fouten van de loods. De scheepseigenaar is integendeel overal aansprakelijk.

Ten tweede, wat de loods zelf betreft, valt op dat diens aansprakelijkheid soms beperkt is tot gevallen van opzet of van zware fout en dat hoe dan ook de verplichting tot voldoening van het schadebedrag beperkt is tot een borgtocht of tot een bedrag dat hoegenaamd niet in verhouding is tot het bedrag der veroorzaakte schade.

Het ontwerp dat aan uw goedkeuring wordt voorgelegd, bevat in hoofdzaak de volgende principiële regels :

1. Ontheffing van aansprakelijkheid voor het inrichten van loodsdiensdiensten. Dit ligt in de lijn van de regelingen ter zake in de ons omringende landen.

2. Aansprakelijkheid van de scheepseigenaar voor de schade geleden of toegebracht door het beloodste schip. Dit berokkent de scheepseigenaars geen bijkomende financiële last. Het gaat immers om een risico, gedekt door de maritieme verzekeringen welke zij afsluiten.

3. De personeelsleden van de loodsdienst zijn slechts aansprakelijk voor de schade welke zij door hun opzet of hun grove schuld veroorzaken. In dit laatste geval is de verbintenis tot terugbetaling beperkt tot een door de wet bepaald bedrag dat door de Koning kan worden aangepast.

4. De principes, vermeld onder 1 tot 3, hebben terugwerkende kracht. Dit wordt gemotiveerd door het enorm budgettair belang. Zoals de Raad van State in zijn advies opmerkt, is de wetgever bevoegd om af te wijken van artikel 2 van het Burgerlijk Wetboek en terugwerkende kracht te verlenen aan de wet, « hetgeen met zich brengt dat onder de oude regeling voorgevallen feiten geacht zullen worden door de nieuwe wet beheerst te zijn vanaf het ogenblik van hun voorvallen (W. Van Gerven — *Beginnelsen van Belgisch Privaatrecht — Algemeen deel* — pagina 62). Het verlenen van terugwerkende kracht aan een wet is dus geen innovatie in onze nationale rechtsorde. Aan al de aanmerkingen van de Raad van State werd door de regering gevolg gegeven.

Voegen wij er tenslotte nog aan toe dat door dit ontwerp de grootst mogelijke harmonisatie wordt nagestreefd met de bepalingen welke in Nederland inzake aansprakelijkheid van de fouten van de loodsdienst gelden. Dit is van groot belang voor de scheepvaart op de Schelde, waar de gezagvoerders van de schepen kunnen kiezen tussen Belgische en Nederlandse loodsen.

De bespreking in uw commissie spitste zich toe op een drietal punten :

Op vraag van een aantal leden, over de verantwoordelijkheid van de loodsdienst en de verplichting om een loods aan boord te nemen, verwees de minister in zijn antwoord tijdens de bespreking, onder meer naar volgende tekst van de advocaat-generaal van het Hof van Beroep van Gent, de heer De Rijckere : « dat de taak van de Staat er alleen in bestaat dat hij een voorzichtig en ervaren raadsman ter beschikking stelt van de kapitein, doch laatstgenoemde vrij laat om te handelen naar eigen goeddunken, dit wil zeggen het advies van de loods af dan niet op te volgen ».

Wat de verplichting betreft, bevestigde hij dat de kapitein niet verplicht is een loods aan boord te nemen.

Door een lid werd de vrees geopperd dat door de nieuwe aansprakelijkheidsregeling het arbeidsstatuut van de loods zou worden gewijzigd, wat door de minister werd tegengesproken. De ingevoerde regeling benadert die van het gewone arbeidsrecht en er werd vooral gestreefd naar een grotere eenvormigheid met Nederland. Ook inzake het stakingsrecht werd niets gewijzigd en « handeling of verzuim » kunnen niet slaan op staking.

Een bij amendement voorgestelde wijziging aan § 1, derde lid, 3° van artikel 3bis werd aanvaard. Een wijziging aan het vijfde lid werd niet aanvaard.

Verder werd nog een amendement aangenomen om de Franse tekst van de voorlaatste alinea van § 1, van artikel 3bis te vervangen door de tekst voorgesteld door de Raad van State.

Het ontwerp van wet werd in zijn geheel goedgekeurd door 13 leden, bij 7 onthoudingen.

Wij nodigen de Senaat uit dit voorbeeld te volgen. (*Applaus op de banken van de meerderheid.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Seeuws.

De heer Seeuws. — Mijnheer de Voorzitter, zoals wij het ook reeds in de commissie hebben gezegd, zijn wij het principieel eens met de essentiële bedoeling van het ontwerp van wet tot wijziging van de bestaande wetgeving betreffende het loodsen van zeevaartuigen. Nu de minister van Verkeerswezen voor één keer iets doet ten voordele van de Staat en van de openbare overheden hadden wij hem graag willen bijvallen met een positieve stemming.

Hij maakt het ons om een viertal niet-onbelangrijke redenen onmogelijk. Ten eerste, ingevolge de hele discussie die voornamelijk in het begin van de bespreking heeft plaatsgehad met betrekking tot de verregaande retroactiviteit die wordt bepaald in paragraaf 2 van het enig artikel en waarover sommigen onder ons — dat blijkt zich nu te accentueren — eigenlijk niet gerust werden gesteld.

Ten tweede, de twijfel over de vraag of de nieuwe aansprakelijkheidsregel voor de betrokkenen geen innovatie is in het arbeidsrecht; op ons voorstel om daarover advies te vragen aan de commissie voor de Sociale Aangelegenheden heeft men gemeend niet te moeten ingaan. Deze vraag blijft dus open.

Ten derde, de blijvende twijfel ondanks de verklaringen van onze voorzitter, die daarover advies had gevraagd, over de gebruikte terminologie weliswaar inzake de vertaling van de woorden « opzet » ten overstaan van het Franse *faute intentionnelle*.

De minister heeft ons daarover trouwens uitvoerig uitleg verstrekt. Ik meen mij te herinneren — het zou interessant zijn indien de minister dit kon bevestigen — dat hij ter zake heeft verklaard dat in ieder geval wat de interpretatie betreft, de Franse tekst de oorspronkelijke tekst is zodanig dat daarover ten minste geen twijfel kan bestaan.

Ten vierde, de twijfelachtige toevoeging van het op het eerste gezicht onschuldige woordje « verzuim » dat niettegenstaande uw verklaring, mijnheer de minister, niet voorkomt in de Nederlandse wetgeving waarnaar u verwijst bij de vergelijking tussen onze beide landen die op dit gebied samenwerken.

Om deze redenen hebben wij ons onthouden in de commissie na het beëindigen van de besprekingen. Maar er is volgens mij een niet-onbelangrijk nieuw feit, namelijk het amendement van collega Van In dat wij enkele dagen geleden op onze banken hebben gevonden en dat ertoe strekt paragraaf 2 van het enig artikel te schrappen zonder daarvoor iets in de plaats te stellen. Wij vragen ons daarbij af wat dan nog de zin is van het ontwerp.

De bedoeling van het wetsontwerp is voornamelijk de ontheffing van openbare overheden die loodsdiensdiensten inrichten of in concessie geven — het kan ook om privé-initiatieven gaan — alsmede de concessiehouders van deze diensten van de verhaalaansprakelijkheid welke volgens recente rechtspraak, met name de cassatie 1983, voor hen voortvloeit uit foutief gedrag bij de uitoefening van de loodsdienst.

Het ontwerp bepaalt in paragraaf 2, waar de heer Van In naar verwijst :

« Deze wet treedt in werking op de dag van haar bekendmaking in het *Belgisch Staatsblad*. » En, zeer belangrijk : « Zij werkt in de tijd terug over een periode van dertig jaar te rekenen van die dag. »

De minister heeft ons uiteraard de redenen daarvoor aangewezen en de commissie is er na de discussie niet verder op ingegaan.

Het amendement dat de heer Van In indient ter schrapping van paragraaf 2 en het probleem dat door hem wordt aangeraakt is zeer belangrijk.

Het principe van artikel 2 van het Burgerlijk Wetboek wordt in paragraaf 2 van het ontwerp ongetwijfeld gewild aangedaan. Het beginsel van de non-retroactiviteit, hoewel men er uiteraard bij wet kan van afwijken, wordt in dit wetsontwerp letterlijk en figuurlijk overboord gegooid.

De redactie van paragraaf 2 vergt volgens mij een bijkomend onderzoek en namens mijn fractie stel ik voor het advies te vragen van de commissie voor de Justitie, wat geen tijdverlies hoeft te betekenen. Wij menen dat die commissie aangewezen is om ter zake uitsluitsel te kunnen geven en een advies uit te brengen waarmee de commissie voor de Infrastructuur, die inzake dit aspect onvoldoende bevoegd is, rekening zou kunnen houden bij haar eindbeslissing. Wij mogen toch niet zonder meer een belangrijke afwijking goedkeuren zonder de inbreng van specialisten, wat de leden-juristen van de commissie voor de Justitie ongetwijfeld zijn. Daarenboven stelt de heer Van In in zijn amendement alleen maar de schrapping voor van paragraaf 2, zonder er iets voor in de plaats te stellen.

Misschien kan de commissie voor de Justitie doen wat de Raad van State heeft nagelaten, want deze laatste heeft zijn opmerkingen wel breedvoerig uitgesmeerd, maar heeft voor een keer geen suggestie gedaan. Zijn enige suggestie bestond erin de commissie uit te nodigen in haar tekst rekening te houden met zijn opmerkingen over de retroactiviteit.

Wij zullen dit ontwerp in zijn huidige vorm niet steunen. Indien het niet wordt gewijzigd, zullen wij ons onthouden, met alle bedenkingen erbij inzake de non-retroactiviteit van de wet, wat een fundamenteel beginsel is. Ook de Raad van State stelde trouwens in zijn advies van 24 februari 1986 dat er bijzondere omstandigheden moeten zijn om een dergelijke afwijking te rechtvaardigen. Die zijn er ongetwijfeld, maar wij geven in ieder geval de voorkeur aan een verwijzing naar de commissie voor de Justitie voor een ter zake dienend advies omdat wij tijdens gesprekken de vorige dagen hebben ervaren dat dit beter is dan een eventuele negatieve stemming. Ik heb namelijk de indruk dat er zich wel eens een alternatieve meerderheid zou kunnen aandienen om dit ontwerp van wet af te wijzen, hoewel het in beginsel goed is. Mits het ontwerp lichtjes wordt aangepast, zou het waarschijnlijk zonder bezwaar worden goedgekeurd. (*Applaus op de socialistische banken en op de banken van de Volksunie.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Van In.

De heer Van In. — Mijnheer de Voorzitter, het zal wel niet worden betwist dat onze havens in den vreemde een uitstekende faam genieten. Wie daaraan mocht twijfelen verwijs ik naar een bijdrage in *Le Monde* van enkele weken geleden waarin een evaluatie werd gemaakt van de wijze waarop de Westeuropese havens werken. Het zal u niet verwonderen te horen dat de haven van Antwerpen als primus wordt geciteerd op velerlei terreinen.

Het moet u ook bekend zijn dat de Schelde niet bij Vlissingen begint, maar bij Wenduine. Dat wil zeggen dat de tragiek van de *Herald of Free Enterprise* in wezen ook een stuk Scheldetragiek is.

Ik wil er ook uw aandacht op vestigen — het is soms nuttig bepaalde zaken die algemeen bekend lijken, nog even naar voren te brengen — dat de zeestromingen en de Scheldestromingen niet nieuw zijn. Het is een fenomeen waarmee onze schippers, onze vissers en zeelieden en allen die onze havens aandoen, te kampen hebben. Dat is één van de redenen waarom men tot het beloodsen van de schepen is overgegaan, afgezien natuurlijk van de drempels die zich in het estuarium van de Schelde — en die zich verplaatsen — bevinden.

Het wetsontwerp dat wij momenteel bespreken is geen nieuwe wet, maar wel een wijziging van de wet van 1967 waarmee de beloodsing georganiseerd wordt. Tijdens mijn interpellatie omtrent het ongeval met de *Herald of Free Enterprise* heb ik erop gealludeerd dat de wet van 1967 één van de vele wetten is die wij hebben goedgekeurd om de veiligheid van de scheepvaart te organiseren. Ik herhaal dat in onze wetgeving ter zake geen feil terug te vinden is. Met andere woorden, wij beschikken dus in principe over een goede wetgeving.

Mijnheer de Voorzitter, het is allicht nuttig de bestaande wet even te bekijken, want alvorens wij er een artikel aan toevoegen moeten we toch weten waarover we praten.

In artikel 1 van de wet van 3 november 1967 wordt gezegd dat de wet afhankelijk is van internationale gegevens. Toen men tot de vaststelling is gekomen dat de wet van 1967, wat de verantwoordelijkheid van de loodsen betreft, een bepaalde lacune vertoont, dan had men onmiddellijk moeten nagaan hoe de internationale verhoudingen zijn om dezelfde reglementering als in de andere landen te kunnen toevoegen.

Mag ik erop wijzen, mijnheer de Voorzitter, dat in artikel 5 van de wet van 1967 de uiteindelijke verantwoordelijkheid voor de vaart van het schip duidelijk is aangewezen en dat het niet de loods, maar de kapitein van het schip is, die uiteindelijk verantwoordelijk is.

In de wet van 1967 staat uitdrukkelijk dat de kapitein meester is van het schip en de loods kan dus alleen maar raadgever zijn van deze « meester na God ».

Na het reveleren van deze algemeen bekende gegevens, wil ik nu even stilstaan bij het verslag, met alle respect voor de rapporteur, maar met iets minder respect voor de voorzitter van de commissie, die het debat niet blijkt te willen bijwonen. De wijziging in verband met de verantwoordelijkheid van de openbare besturen, dus ook van de Staat, dagtekent niet van 1983. Waar haalt men dat toch uit? Het fameuze Flandria-arrest van 1920 heeft als precedent gediend om sedertdien geregeld openbare besturen, met inbegrip van de Staat, verantwoordelijk te stellen voor het feilen van hun aangestelden. Dit heeft niets te maken met het arrest van 1983. De wet op het loodswezen, die door het Parlement in 1967 werd goedgekeurd, heeft, indien men het voorbereidend werk van die wet bekijkt, rekening gehouden met het spoor dat door het Flandria-arrest van 1920 werd getrokken.

Er zijn op het ogenblik gedingen anhangig aangaande het vaststellen van de verantwoordelijkheid. Door het goedkeuren van dit ontwerp mengen wij ons in die gedingen. Ik zeg hier niets nieuws. De minister was zo goed ons de oorspronkelijke tekst van het ontwerp mede te delen, waarvan de tweede paragraaf luidde : « De vorige paragraaf is ook van toepassing inzake de schade voortvloeiend uit gebeurtenissen waaromtrent op de datum van het van kracht worden van onderhavig wetsartikel nog geen in kracht van gewijsde gegane rechterlijke beslissing bestaat of waaromtrent op dezelfde datum een rechterlijke beslissing bestaat waartegen een voorziening in cassatie reeds is ingesteld of nog kan ingesteld worden ». Kon men met meer woorden zeggen dat men wenste in te grijpen in de rechtsvoering van hoven en rechtbanken, dat de wetgevende macht zich dus ging moeien met de rechterlijke macht? Een flagrantere inbreuk op de algemeen geldende scheiding der machten kan men zich moeilijk voorstellen. Ik stel tot mijn spijt vast dat ik dit jaar reeds voor de tweede maal op de tribune van de Senaat kom om, helaas nog te veel als een roepende in de woestijn, de schromelijke manier aan te klagen waarop de regeringen-Martens zich als uitvoerende macht willen moeien in de aangelegenheden van de gerechtelijke instanties. De minister van Verkeerswezen, die ook nog andere functies bekleedt, zal wel begrijpen dat ik hier verwijs naar de vernietiging van een volmachtenbesluit nopens het emeritaat van profes-

soren, waarna het Parlement retroactief is opgetreden om de carrière van die personen en hun rechten te regelen.

Vervolgens wil ik de tekst van dit ontwerp even onder ogen zien. Ook op dat terrein verdoezelt men een klein beetje de waarheid. Klaarblijkelijk is het niet alleen de bedoeling van dit ontwerp de verantwoordelijkheid van de openbare besturen, die de werkgevers zijn van de loodsen, op een andere manier te bekijken, maar wil men ook een aantal andere diensten viseren.

Bij nader onderzoek heeft dit een zeer uitgebreide betekenis. De heer Seeuws heeft erop gewezen dat niet alleen de door de Staat georganiseerde loodsdiensten onder de nieuwe richtlijnen vallen, maar ook de loodsdiensten die in concessie werden gegeven. Weinigen onder ons weten misschien dat in de haven van Antwerpen een privé-firma, met name Brabo, zich gelast met het beloodsen van de schepen achter de sluizen.

Maar er is meer. Als we de tekst onder de loep nemen, komen we tot de vaststelling dat, afgezien van de door de Staat en van privé-zijde georganiseerde loodsdiensten, ook zijn gevisieerd — ik haal de tekst letterlijk aan — : « Iedere dienst die inzonderheid door middel van radarwaarnemingen of peilingen van de voor zeevaartuigen toegankelijke wateren, inlichtingen of instructies aan een zeevaartuig geeft, ook al bevindt er zich geen loods aan boord. » Uit deze tekst blijkt, ten eerste, dat de verwijzing naar de radarbebakening slechts indicatief is; ten tweede, dat alle diensten die zich op een rechtstreekse of op een onrechtstreekse manier met de begeleiding van de scheepvaart bezighouden ook hieronder vallen. Het betekent dat de diensten van cartografie, de diensten die zorgen voor het plaatsen van de boeien, eventueel zelfs de zeevaartpolitie en de sluiswachters, wanneer zij bepaalde handelingen stellen op basis van een arbeidscontract met de overheid of met een privé-instantie, geen voorwerp van aansprakelijkheidsregeling meer kunnen zijn.

Ik meen er bijgevolg te mogen van uitgaan, mijnheer de Voorzitter, dat de pijn het doel voorbijvliegt en dat deze teksten niet beantwoorden aan het uiteindelijk vooropgestelde doel.

Alvorens mijn amendement verder te behandelen, vernam ik graag de reacties van de minister op mijn algemene opmerkingen. Straks zullen wij, bij de behandeling van paragraaf 2 van het enig artikel, ons amendement ontwikkelen waarmee wij ons fors kanten tegen elke vorm van retroactiviteit. (*Applaus op de banken van de Volksunie.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan minister De Croo.

De heer De Croo, minister van Verkeerswezen en Buitenlandse Handel. — Mijnheer de Voorzitter, ik dank de rapporteur, de heer Claeys, voor het bondig, maar zeer volledig verslag dat hij in de Hoge Vergadering heeft uitgebracht omtrent de werkzaamheden van de commissie voor de Infrastructuur. Ik dank ook de heer De Bondt, die zich verontschuldigd heeft omdat hij door andere plichten op een vast uur is weggeroepen. Ik ga akkoord met de tekstverbetering die hij heeft voorgesteld en kom daar straks op terug. Ik dank ook de heren Seeuws en Van In die met andere collega's — dat blijkt uit het verslag — bijzonder aandacht aan dit wetsontwerp hebben gewijd.

Het ontwerp van wet houdende wijziging van de wet van 3 november 1967 betreffende het loodsen van zeevaartuigen brengt twee belangrijke elementen ter verduidelijking naar voren. De heer Claeys heeft dit met voldoende argumenten en gepaste bewoordingen benadrukt.

Het is wenselijk dat er uniformiteit komt in alles wat reilt en zeilt rond de beloodsing, in het bijzonder geldt dit voor de beloodsing op zee en de Schelde, een stroom die we delen met Nederland. De rapporteur heeft hier terecht gealludeerd op vergelijkbare wetteksten van landen die ook tot de Europese Gemeenschap behoren.

De onderhavige tekst wijzigt niets aan het statuut, tenzij in enkele punten zoals de wet dat had bepaald. Ook aan de manier van werken van de beloodsing wordt niets veranderd.

Mijnheer Van In, ik loop misschien vooruit op uw argumentatie bij uw amendement. Maar het belangrijkste van deze tekst is uiteraard de tweede paragraaf, die ik de eer heb, na de bespreking in de commissie, te mogen verdedigen.

De legistieke verbeteringen die de heer De Bondt heeft voorgesteld, kan ik onderschrijven. Voor zover hij met de grond van de tekst akkoord gaat, zal niemand daar wellicht bezwaar tegen hebben.

In de tekst aangenomen door de commissie die, zoals u weet, een artikel 3bis in de huidige wet van 3 november 1967 inschrijft, moet paragraaf 2 als volgt worden gelezen, zoniet heeft hij geen zin : « De vorige paragraaf treedt in werking op de dag van zijn bekendmaking in het Belgisch Staatsblad. Hij werkt in de tijd terug over een periode

van dertig jaar, te rekenen van die dag. » De Franse tekst luidt dan : « Le paragraphe précédent entre en vigueur le jour de sa publication au *Moniteur belge*. Il a un effet rétroactif dans le temps pour une période de trente ans à compter de ce jour. »

M. le Président. — Puis-je vous interrompre un instant, monsieur le ministre ?

M. De Croo, ministre des Communications et du Commerce extérieur. — Je vous en prie, monsieur le Président.

M. le Président. — Les services du Sénat — et ceci ne revêt aucun caractère politique — qui ont une certaine expérience des *Schönheitsfehler* de certains projets ou propositions de loi, avaient suggéré de présenter, sous forme d'un article premier, le début de l'article unique du projet de loi, c'est-à-dire le texte de l'article 3bis, paragraphe premier, proposé, et, sous forme d'un article 2, le texte du paragraphe 2.

Daarom stellen de diensten van de Senaat voor paragraaf 2 te vervangen door een tweede artikel. Mijnheer de minister, het gaat hier gewoon om een schoonheidsfout. Ik hoop dat u met deze wijziging akkoord kunt gaan.

De heer De Croo, minister van Verkeerswezen en Buitenlandse Handel. — Mijnheer de Voorzitter, ik wil niet rivaliseren met de uitmuntende diensten van de Hoge Vergadering, ik ben uiteraard maar een bescheiden minister...

De Voorzitter. — Uw bescheidenheid is wereldberoemd.

De heer De Croo, minister van Verkeerswezen en Buitenlandse Handel. — Als ik het zelf niet zeg, zal ik het horen van anderen. (*Men glimlacht.*)

De Voorzitter. — Dat is ook waar, mijnheer de minister.

De heer De Croo, minister van Verkeerswezen en Buitenlandse Handel. — In de bestaande wet, mijnheer de Voorzitter — en de leden van de commissie weten dat zeer goed —, wordt een artikel 3bis ingevoegd. Dit artikel omvat twee paragrafen. In de eerste paragraaf wordt de inhoud bepaald. Deze werd zeer grondig besproken en goedgekeurd door de commissieleden. In de tweede paragraaf wordt bepaald wanneer de eerste paragraaf in werking treedt. Belangrijk hierbij is — en ik zal daar lang bij blijven stilstaan — dat wat in de eerste paragraaf wordt bepaald, in werking treedt met een retroactiviteit van dertig jaar. Ik ben derhalve zo hoogmoedig te geloven dat de inwerkingtreding met een retroactiviteit van dertig jaar slechts slaat op de eerste paragraaf van artikel 3bis.

Het gaat hier om een schoonheidsfout en het heeft geen betrekking op de inhoud van het artikel. In mijn legistieke stoutmoedigheid was ik dan ook van oordeel dat het duidelijk was dat er geen twijfel ten gronde kon bestaan indien de Senaat kon aanvaarden dat artikel 3bis, paragraaf 1, de wijzigingen ten gronde beschrijft, terwijl artikel 3bis, paragraaf 2, bepaalt wanneer paragraaf 1 in werking treedt. Ik heb dat trouwens ook besproken met de voorzitter van de commissie vóór het begin van deze vergadering. Mijns inziens is er aldus geen enkele betwisting mogelijk over de bedoeling van de commissie en van de wetgever indien hij de commissie volgt. Indien wij anders handelen zal een eventueel artikel 1 niet in de opeenvolgende artikelen van de bestaande wet kunnen worden ingelast. Het ligt enkel in mijn bedoeling met deze, ik mag niet zeggen amendering maar wel klare vertolking van de wensen van de wetgever, te voorkomen dat de Senaat aanleiding zou geven tot een schoonheidsfout in de wet.

De heer Van In. — Schrapping ware beter geweest.

De heer De Croo, minister van Verkeerswezen en van Buitenlandse Handel. — Ik meen dan ook mij bij de door ons voorgestelde tekst te kunnen houden. Ik wil die nogmaals in beide landstalen voorlezen : « Paragraaf 2. De vorige paragraaf treedt in werking op de dag van zijn bekendmaking in het Belgisch Staatsblad. Hij werkt in de tijd terug over een periode van dertig jaar, te rekenen van die dag. »

Le texte français serait : « Paragraphe 2. Le paragraphe précédent entre en vigueur le jour de sa publication au *Moniteur belge*. Il — et non plus « elle » — a un effet rétroactif dans le temps pour une période de trente ans à compter de ce jour. »

Tot zover wat betreft het weggeven van de schoonheidsfout.

De Voorzitter. — Mijnheer de minister, het zou van verbetenheid getuigen te beweren dat ons kind schoner was dan het uwe. Nu u gepreciseerd hebt dat het om vorige paragraaf gaat, lijkt alles mij vrij duidelijk en aangezien het om een ontwerp gaat, leggen wij ons daarbij neer.

De heer De Croo, minister van Verkeerswezen en Buitenlandse Handel. — Mijnheer de Voorzitter, ik dank u voor uw kindvriendelijke opmerking. Ze toont de grote genegenheid van de Senaat voor deze benadering.

De Voorzitter. — Mijnheer de minister, u zegt : vorige paragraaf. Het kan dus best zo worden omschreven.

De heer De Croo, minister van Verkeerswezen en Buitenlandse Handel. — Mijnheer de Voorzitter, ik dank u voor de welwillendheid van het hoogste gezag van de Senaat. Ik ben ervan overtuigd het goede legistieke pad te bewandelen.

De heer Seeuws. — U moet altijd het goede pad bewandelen, mijnheer de minister.

De heer De Croo, minister van Verkeerswezen en Buitenlandse Handel. — Sommigen doen er een inspanning voor; bij anderen gaat het vanzelf.

Ik wens duidelijk te verklaren — en zal later antwoorden in verband met het amendement en ten behoeve van de heer Van In rechtspraak aanhalen — dat de hoeksteen van de wetswijziging paragraaf 2 is. Ik herhaal wat ik in de Senaatscommissie heb gezegd : niets in de rechtspraak of in het « wet maken » belemmert de realisering ervan, met de duidelijke, ondubbelzinnige, goed voorgelichte wil van de wetgever voor ogen. Ik insister op deze bewoording.

Ik antwoord vervolgens aan de heren Seeuws en Van In over de punten die de retroactiviteit niet betreffen. Wij doen geen innovatie inzake het arbeidsrecht. Terecht heeft de commissie van de Senaat geoordeeld de commissie voor de Sociale Aangelegenheden niet te moeten raadplegen.

Ik bevestig dat de oorspronkelijke tekst inderdaad in het Frans is opgesteld. Wij hebben de Raad van State aan onze zijde. Daarenboven genieten we de keurige medewerking van de taaldienst van de Senaat. Mocht er betwisting zijn over de vertaling *quod non*, moet de Franse tekst *ultima* als interpretatiegids worden gebruikt.

The king can do no wrong. De Staat kan niet aansprakelijk zijn.

Mijnheer Van In, wij hebben aan de universiteit geleerd dat het eerste arrest die deze aansprakelijkheid *in globo* heeft veranderd, dateert van 1920. Wij doen geen flagrante ingreep in de scheiding van de machten. U hebt blijkbaar met grote aandacht het advies van de Raad van State gelezen, bladzijden 15 en 16 van document 369/1 van 2 oktober 1986 houdende het ontwerp van wet dat wij vandaag bespreken.

Er is geen kwaadwilligheid, rekening houdend met de legistieke bevoegdheden, om in de scheiding van de machten te interveniëren.

Uitvoerig werden de urgente redenen in de commissie besproken. Rechtsvergelijking en rijksverantwoordelijkheid hebben ons ertoe gebracht de tweede paragraaf van artikel 3bis als hoeksteen van de wetswijziging te beschouwen.

Ik hoop dat de Senaat, aangemoedigd door de rapporteur, dit ontwerp van wet zal goedkeuren. (*Applaus op de banken van de meerderheid.*)

De Voorzitter. — Vraagt niemand meer het woord in de algemene beraadslaging? Zo neen, dan verklaar ik ze voor gesloten.

Plus personne ne demandant la parole dans la discussion générale, je la déclare close.

Het enig artikel van het ontwerp van wet luidt :

Enig artikel. Een artikel 3bis luidend als volgt, wordt ingevoegd in de wet van 3 november 1967 betreffende het loods van zeevaartuigen :

« Artikel 3bis. § 1. De organisator van een loodsdienst kan rechtstreeks noch onrechtstreeks aansprakelijk gesteld worden voor schade die een beloodst schip zou lijden of veroorzaken, wanneer die schade te wijten is aan een fout van de organisator zelf of van een lid van zijn personeel dat handelt in de uitoefening van zijn functie, ongeacht of die fout in een handeling dan wel in een verzuim bestaat.

De organisator van een loodsdienst kan evenmin rechtstreeks of onrechtstreeks aansprakelijk worden gesteld voor schade die te wijten

is aan een defect aan of een gebrek in de apparaten die dienen om inlichtingen of instructies aan zeeschepen te geven en die toebehoren aan of gebruikt worden door de loodsdienst.

Voor de toepassing van dit artikel wordt verstaan onder :

1° Organisator : de openbare overheid en het havenbeheer die de loodsdienst inrichten of in concessie geven en de concessiehouder van die dienst;

2° Loodsdienst :

a) De dienst die een loods ter beschikking stelt van de kapitein van een zeevaartuig, om hem als raadgever bij te staan;

b) Iedere dienst die, inzonderheid door middel van radarwaarnemingen of peilingen van de voor zeevaartuigen toegankelijke wateren, inlichtingen of instructies aan een zeevaartuig geeft, ook al bevindt er zich geen loods aan boord;

3° Beloodst schip : een zeevaartuig dat beroep doet op de loodsdienst zoals gedefinieerd sub 2°, a en/of b, hierboven.

Het schip is aansprakelijk voor de schade bedoeld in het eerste lid.

Het personeelslid door wiens handeling of verzuim de in het eerste lid bedoelde schade is veroorzaakt, is niet aansprakelijk, tenzij er zijnerzijds opzet of grove schuld aanwezig is.

Het personeelslid is tot het vergoeden van de door zijn grove schuld veroorzaakte schade slechts gehouden tot een bedrag van vijfhonderd-duizend frank per schadeverwekkende gebeurtenis. De Koning kan dit bedrag aanpassen, rekening houdend met de economische toestand.

§ 2. De vorige paragraaf treedt in werking op de dag van zijn bekendmaking in het *Belgisch Staatsblad*. Hij werkt in de tijd terug over een periode van dertig jaar te rekenen van die dag. »

Article unique. Un article 3bis, rédigé comme suit, est inséré dans la loi du 3 novembre 1967 sur le pilotage des bâtiments de mer :

« Article 3bis, § 1°. L'organisateur d'un service de pilotage ne peut être rendu, directement ou indirectement, responsable d'un dommage subi ou causé par le navire piloté, lorsque ce dommage résulte d'une faute de l'organisateur lui-même ou d'un membre de son personnel agissant dans l'exercice de ses fonctions, que cette faute consiste en un fait ou une omission.

L'organisateur d'un service de pilotage ne peut non plus être rendu, directement ou indirectement, responsable du dommage qui résulte d'une défaillance ou d'un vice des appareils destinés à fournir des informations ou des directives aux bâtiments de mer, appartenant ou utilisés par le service de pilotage.

Pour l'application du présent article, on entend par :

1° Organisateur : l'autorité publique et l'administration portuaire qui organisent le service de pilotage ou le donnent en concession, ainsi que le concessionnaire dudit service;

2° Service de pilotage :

a) Le service qui met à la disposition du capitaine d'un bâtiment de mer un pilote qui opérera auprès de celui-ci en qualité de conseiller;

b) Tout service qui, notamment par observations radar ou par sondage des eaux accessibles aux bâtiments de mer, fournit des informations ou des directives à un bâtiment de mer, même lorsqu'il n'y a pas de pilote à bord;

3° Navire piloté : tout bâtiment de mer qui fait appel au service de pilotage au sens du 2° a et/ou b, vi-dessus.

Le navire est responsable du dommage visé à l'alinéa 1°.

Le membre du personnel qui, par son fait ou son omission, a causé le dommage visé à l'alinéa 1°, n'est responsable que s'il a commis une faute intentionnelle ou une faute grave.

Le membre du personnel n'est tenu de réparer le dommage qu'il a causé par sa faute grave qu'à concurrence de cinq cent mille francs par événement dommageable. Le Roi peut adapter ce montant en tenant compte de la situation économique.

§ 2. Le paragraphe précédent entre en vigueur le jour de sa publication au *Moniteur belge*. Il a un effet rétroactif dans le temps pour une période de trente ans à compter de ce jour. »

De heer Van In stelt volgend amendement voor :

« In artikel 3bis, zoals voorgesteld door dit artikel, § 2 te doen vervallen. »

« A l'article 3bis, proposé par cet article, supprimer le § 2. »

Door te zeggen « De vorige paragraaf » is de tekst veel duidelijker en correcter geformuleerd. Dat verandert evenwel niets ten gronde aan

het amendement van de heer Van In, aangezien hij paragraaf 2 wenst te doen vervallen.

Het woord is aan de heer Van In.

De heer Van In. — Mijnheer de Voorzitter, de minister heeft nog niet geantwoord in verband met de verruiming van de diensten. Hij heeft over de radarbebakening gesproken, maar alle andere diensten die met het loodsen te maken hebben heeft hij niet besproken, ook niet de retroactiviteit.

De heer De Croo, minister van Verkeerswezen en Buitenlandse Handel. — Mijnheer Van In, ik zal zo dadelijk antwoorden.

De heer Van In. — Mijnheer de Voorzitter, mijn repliek mag ik toch eerst geven, veronderstel ik; ik heb de verklaringen van de minister trouwens zelf uitgelokt.

De minister heeft volmondig toegegeven dat 1983 volgens de leden van de commissie voor de Infrastructuur niet als referentiedatum mag dienen. Ik vraag dat daarvan akte wordt genomen. Ik heb daarvoor geen kwalificatie, iedereen zoekt die voor zichzelf. Het is in alle geval niet juist dat men van 1983 moet uitgaan om na te gaan of de Staat al dan niet voor bepaalde handelingen van zijn ambtenaren verantwoordelijk wordt gesteld.

Tweede onderdeel van mijn repliek : de minister is nog altijd een antwoord schuldig op wat ik heb aangebracht in verband met alle andere diensten die rechtstreeks of onrechtstreeks de schepen op de Schelde begeleiden, zoals de diensten die zorgen voor de beboeiing, de cartografen, de sluismeester, de zeevaartpolitie, en zo voorts. Enige verduidelijking is toch wenselijk.

Het meest ernstige juridische bezwaar — dit heeft uiteraard rechtstreeks niets met het onderwerp zelf te maken — is dat een wetgeving niet retroactief behoort te zijn. Dit is weliswaar geen grondwettelijke regel, maar het is een regel waar wij ons zoveel mogelijk aan houden, tenzij er duidelijk aanwijsbare redenen zijn om daarvan af te wijken.

Een eerste reden om daarvan af te wijken zou kunnen zijn dat de wetgeving onduidelijkheden bevat en dubbelzinnigheden kan creëren. De wetgever mag, met retroactief karakter, zijn eigen feilen proberen goed te maken. Dat noemen we een interpretatieve wet. Voorts kunnen redenen van algemeen belang worden ingeroepen, bijvoorbeeld als wij in het geheel van de wetgevingscontext een buitenbeentje zouden vormen, met andere woorden als de verantwoordelijkheid die bij ons is gedefinieerd zeer erg zou afsteken bij de verantwoordelijkheid die word gedefinieerd in de wetgeving van de ons omringende landen.

Dat nu, mijnheer de rapporteur, is niet zo duidelijk. U schijnt te beamen dat wij op het vlak van de verantwoordelijkheid inzake de loodsen een buitenbeentje hebben gecreëerd. Uiteindelijk komt het de rechtbanken en de hoven toe om de wet toe te passen en om na te gaan hoe de functie van loods als dusdanig moet worden vervuld.

De verantwoordelijkheid van de openbare besturen, van de rechtstreekse of onrechtstreekse werkgever, kan slechts worden afgeleid in concreto, geval per geval, naargelang zich bepaalde fenomenen voordoen. Als wij onze wetgeving vergelijken met die van de ons omringende landen, zijn de verschillen niet zo manifest.

Er is nog een ander motief dat kan worden ingebracht, een financieel : het budgettaire belang, namelijk het feit dat het openbaar bestuur dreigt te worden overstelpt door een cascade van aanspraken die honderden miljoenen kunnen belopen en die het budgettaire evenwicht in gevaar kunnen brengen. Eigenlijk mag dit geen motief zijn om met retroactieve kracht wetgevingen in het leven te roepen. Ik kom daar op terug wanneer wij spreken over het feit dat men schijnt te vergeten, namelijk dat, hoe verdienstelijk onze wetgeving ook mag zijn, zij ressorteert onder een meer universele, op zijn minst een Europese wetgeving, en dat onze wetgeving hiermee rekening moet blijven houden.

Ik heb reeds gewezen op de ongehoorde tussenkomst van de wetgever in hangende rechtsgeschillen. Als dit geen bemoeienis van de wetgevende macht in de rechtsprekende macht is, dan weet ik het niet meer ! De minister hoeft ons niet wijs te maken dat dit niet het geval is. Hij kent evengoed als ik bij naam en toenaam de zaken die op het ogenblik voor diverse instanties hangende zijn en waarbij men hoopt door deze wetwijziging de rechter te verplichten in een bepaalde zin te oordelen. Men kan niet op een meer directe manier tussenbeide komen in de taak van de rechter !

Inzake het algemene principe, zelfs als de aansprakelijkheid van de Staat bestaat, is het uiteindelijk de rechter die afweegt of deze moet worden ingeroepen. Wanneer een rechter deze aansprakelijkheid inroept, doet hij dit op een overwogen manier, gemotiveerd. Ik vraag me

trouwens af of *rebus sic stantibus* en zelfs wanneer de meerderheid van Kamer en Senaat deze ongehoorde retroactiviteit zou hebben ingelast, de rechter toch niet bij machte zou zijn daaraan voorbij te gaan, zich basierend op andere principes.

Ik wil mij niet bemoeien met zaken die op het ogenblik in behandeling zijn. De magistraten zijn wijs genoeg om zich daarover zelf een oordeel te vormen.

Zo kom ik tot één van deze methoden om de retroactiviteit, die men wil inlassen, te ondervangen. Wij hebben een Europese conventie onderschreven die natuurlijke en rechtspersonen bepaalde waarborgen geeft. Zoals ik in de verantwoording van mijn amendement heb gedaan, wijs ik ook nu op artikel 1 van het Eerste Protocol : « Alle natuurlijke of rechtspersonen hebben recht op het ongestoord genot van hun eigendom. Niemand zal van zijn eigendom worden beroofd behalve in het algemeen belang en met inachtneming van de voorwaarden neergelegd in de wet en in de algemene beginselen van het internationaal recht ».

De filosofie van de wet houdt de mogelijkheid in tot verhaal van de schadelijder. Deze mogelijkheid tot verhaal is een patrimoniaal recht. Wij doen dus de internationale wetgeving geweld aan wanneer wij retroactief dit patrimonium trachten te verarmen. Ook tijdens mijn uiteenzetting over het ontwerp van wet waarbij men poogde om op retroactieve manier de emeritaatsregeling van de professoren te wijzigen, heb ik aangetoond dat, wanneer er een bepaalde regeling bestaat en men ze op een onheuse manier wijzigt, de betrokkene nog altijd bij machte is om het verhaal uit te putten, verhaal dat ook bestaat bij het hoogste hof in Straatsburg, waar men over deze materie moet oordelen.

Kan het de bedoeling zijn van de wetgever of van u, mijnheer de minister van Verkeerswezen, om deze onduidelijkheden te creëren en om een lijdensweg van rechtsgedingen in het leven te roepen ? U neemt hier een zeer zware verantwoordelijkheid op u.

Ik herhaal, mijnheer de Voorzitter, dat het in de huidige stand van zaken aan de rechter is te oordelen of het openbaar bestuur, of de Staat, voor zijn aangestelde al dan niet dient op te treden. Deze beoordeling gebeurt *in concreto* naargelang het geval. Het recht om deze beoordeling uit te lokken is een patrimoniaal recht. Wij doen de internationale wetgeving geweld aan wanneer wij, met terugwerkende kracht over dertig jaar en ons moeiend in hangende geschillen, een poging doen om aan dat recht afbreuk te doen.

Ik hoop dat mijn collega's in de Senaat nu voldoende zijn ingelicht. Elk zal naar godsvrucht en vermogen en in geweten over deze situatie moeten oordelen. De Volksuniefractie kan in elk geval dit ontwerp van wet niet goedkeuren. (*Applaus op de banken van de Volksunie.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan minister De Croo.

De heer De Croo, minister van Verkeerswezen en Buitenlandse Handel. — Mijnheer de Voorzitter, ik heb met aandacht het betoog van de heer Van In gevolgd. Ik heb daarin nochtans een lichte tegenspraak menen te ontwaren. Deze tegenspraak is door de heer Van In zelf aangehaald wanneer hij uit het artikel 5 van de wet van 3 november 1967 het volgende heeft geciteerd : « De loods treedt op als de raadgever van de kapitein. Alleen deze laatste is meester over de leiding en de manoeuvres van het vaartuig ». Op die basis was de heer Van In ervan overtuigd dat er geen aansprakelijkheidsband kon bestaan met de Staat als opdrachtgever van de loods, daar de loods alleen maar een advies zou moeten geven dat al dan niet door de kapitein van het te loodsen schip wordt benut. Het is de interpretatie die tegen deze van de heer Van In ingaat die ons heeft gebracht tot de tekst die wij momenteel bespreken. Ik ben gelukkig met uw amendement, mijnheer Van In, omdat het gelegenheid biedt tot deze bespreking. Ik vraag de Senaat echter het te verwerpen en ik zal ter staving van mijn verzoek enkele rechtspraken en adviezen citeren omtrent de retroactiviteit. U hebt terecht, en ook de heer Seeuws deed dit, overvloedig artikel 2 van het Burgerlijk Wetboek ingeroepen.

Ik lees u een arrest voor van het Hof van Cassatie van 18 januari 1924 :

« Attendu que si, aux termes de l'article 2 du Code civil, la loi ne dispose que pour l'avenir et n'a pas d'effet rétroactif, ce principe qui constitue à la fois un précepte pour le législateur, une obligation pour le juge et une garantie pour tous les citoyens ne revêt point cependant un caractère absolu; que le juge doit appliquer la loi au passé si telle a été l'intention expresse ou tacite du législateur. »

Het Hof van Cassatie zegt in een arrest van 27 januari 1944 :

« Lorsque le législateur a attaché un effet rétroactif à une loi, le juge est obligé de l'appliquer, en lui reconnaissant cet effet. »

In een arrest van 12 mei 1966 stelt het Hof van Cassatie : « Attendu que le législateur a expressément manifesté sa volonté de donner à la loi un effet rétroactif, il s'ensuit que le juge doit l'appliquer. »

Het advies van de Raad van State van 29 december 1981 aangaande het ontwerp van wet houdende toekenning van bepaalde bijzondere machten aan de Koning zegt : « De wetgever miskent de Grondwet niet als hij een wet aanneemt die terugwerkt. Het Hof van Cassatie heeft herhaalde malen gesteld dat de rechter de wet moet toepassen voor het verleden als dat de uitdrukkelijke of stilzwijgende bedoeling van de wetgever is geweest. »

De Raad van State, die toch een heel belangrijke rol gespeeld heeft bij het tot stand brengen van de wetgeving inzake bijzondere machten toegekend aan de Koning, bevestigt dus duidelijk dat deze werkwijze reeds herhaaldelijk werd toegepast — ik heb trouwens drie arresten van het Hof van Cassatie voorgelezen —, dat dit mag en helemaal niet ongrondwettig is, en uiteraard door de rechter moet worden toegepast. Het Parlement kan natuurlijk anders beslissen, maar zolang dit niet het geval is, kan hierover geen juridische betwisting bestaan.

Het gaat ook niet op om, zoals u in uw amendement doet, mijnheer Van In, te verwijzen naar internationale verdragen. Volgens artikel 1382 van ons Burgerlijk Wetboek is er immers nog steeds de verantwoordelijkheid van de rede of de kapitein. U moet dus niet laten uitschijnen dat een benadeelde geen mogelijkheid tot verhaal meer zou hebben. U kent toch de tekst van artikel 1382 van ons Burgerlijk Wetboek : « Tout fait quelconque qui cause à autrui un dommage oblige celui par la faute duquel il est arrivé à le réparer. »

In de memorie van toelichting bij dit ontwerp, document 369-1 van 2 oktober 1986, staat : « De regering heeft de eer u hierbij het ontwerp van wet voor goedkeuring voor te leggen, waardoor de openbare overheden welke loodsdiensdiensten inrichten of in concessie geven, alsmede de concessiehouders van deze diensten ontheven worden van de verhaalaansprakelijkheid, welke volgens recente rechtspraak voor hen voortvloeit uit foutief gedrag bij de uitoefening van de loodsdiensdiensten ». Artikel 5 van de vroegere wet wordt thans enkel geactualiseerd door te verduidelijken : « 2° loodsdiens : a) de dienst die een loods ter beschikking stelt van de kapitein van een zeevaartuig, om hem als raadgever bij te staan; ». Artikel 5 wordt hier in een andere, nog duidelijker benadering, herhaald.

Verder zegt het ontwerp : « b) iedere dienst die, inzonderheid door middel van radarwaarnemingen of peilingen van de voor zeevaartuigen toegankelijke wateren, inlichtingen of instructies aan een zeevaartuig geeft, ook al bevindt er zich geen loods aan boord ».

In dit opzicht is het een uitbreiding van de enige fysische belofte aan boord van een zeevaartuig, mogelijkheden die ook de heer De Bondt heeft aangehaald. Hij wenste ook een verder onderzoek naar mogelijke tekstverbeteringen in verband met de « radarisering » van de Westerschelde die begint ter hoogte van Zeebrugge en eindigt aan de ingang van de grote sluizen te Antwerpen.

Op basis van het gearticuleerde toelichtingsgebeuren van het wetsontwerp, van de diepgaande besprekingen waaraan terecht verscheidene vergaderingen van de commissie werden gewijd, van de correcte, duidelijke behandeling van dit wetsontwerp na het verslag, de betogen van bepaalde senatoren, de beantwoording van de regering onder meer wat het laatste amendement van de heer Van In betreft, kan ik als volgt samenvatten : de regering vraagt u dit onontbeerlijk ontwerp van wet goed te keuren — en het amendement van de heer Van In te verwerpen — op basis van de tekst die werd ingediend met de verbetering van de schoonheidsfout. (*Applaus op de banken van de meerderheid.*)

De Voorzitter. — De stemming over het amendement en de stemming over het enig artikel zijn aangehouden.

Le vote sur l'amendement et le vote sur l'article unique sont réservés.

De aangehouden stemmingen en de stemming over het ontwerp van wet in zijn geheel hebben later plaats.

Il sera procédé ultérieurement aux votes réservés ainsi qu'au vote sur l'ensemble du projet de loi.

ORDRE DES TRAVAUX

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN

M. le Président. — Je vous propose d'entendre cet après-midi encore les interpellations de MM. Meyntjens et Gevenois auxquelles répondra le Vice-premier ministre et ministre des Affaires économiques, puis les interpellations jointes de MM. Kenzeler et Didden auxquelles répondra

le ministre des Affaires sociales et des Réformes institutionnelles, et, enfin, l'interpellation de M. Flandre au secrétaire d'Etat aux Affaires européennes et à l'Agriculture.

Demain, à 14 heures, nous entendrons l'interpellation de M. Dehousse sur l'affaire Happart, interpellation qui n'était pas inscrite à l'ordre du jour et pour laquelle l'urgence a été demandée. Ensuite, sera développée l'interpellation de M. Lafosse au ministre de l'Intérieur, de la Fonction publique et de la Décentralisation.

Après consultation des présidents de groupe, je vous propose d'aborder la discussion de la communication du gouvernement jeudi, 19 mars, à 10 heures et de la poursuivre à 14 heures 30, au finish. Au cours de la même journée, nous examinerons également le projet de loi ouvrant des crédits provisoires à valoir sur les budgets de l'année budgétaire 1987. Les divers votes devraient intervenir en fin de soirée.

De voorlopige kredieten zullen morgen in de Kamer worden behandeld. De Senaatscommissie voor de Financiën zal het ontwerp betreffende de voorlopige kredieten donderdagvoormiddag bespreken. Donderdagavond zal daarover mondeling verslag worden uitgebracht in openbare vergadering.

Is iedereen het eens met deze regeling van werkzaamheden ?

Le Sénat est-il d'accord sur cet ordre des travaux ? (*Assentiment.*)

Il en est ainsi décidé.

Dan is hiertoe besloten.

INTERPELLATIE VAN DE HEER MEYNTJENS TOT DE VICE-EERSTE MINISTER EN MINISTER VAN ECONOMISCHE ZAKEN OVER « DE INVOERING VAN EEN WETTELIJKE EENHEIDSPRIJS VOOR HET BOEK »

INTERPELLATION DE M. MEYNTJENS AU VICE-PREMIER MINISTRE ET MINISTRE DES AFFAIRES ECONOMIQUES SUR « L'INSTALLATION D'UN PRIX UNIQUE LEGAL POUR LES LIVRES »

De Voorzitter. — Aan de orde is de interpellatie van de heer Meyntjens tot de Vice-Eerste minister en minister van Economische Zaken over « de invoering van een wettelijke eenheidsprijs voor het boek ».

Het woord is aan de interpellant.

De heer Meyntjens. — Mijnheer de Voorzitter, bij de bespreking van het ontwerp van wet betreffende de handelspraktijken had de heer De Cooman reeds gezegd dat het ontwerp in geen wettelijke eenheidsprijs voor het boek voorziet. In mijn betoog betreffende de handelspraktijken had ik mijnerzijds aangekondigd dat ik op deze eenheidsprijs zou terugkomen. Bij deze interpellatie hoef ik dus niet meer stil te staan bij de argumenten die pleiten voor de invoering van een prijsbinding voor het boek. Uit het antwoord op mijn parlementaire vraag van 26 maart 1986 blijkt trouwens dat de minister voldoende vertrouwd is met de argumenten ter zake. Wie nog twijfelt aan deze argumenten, moet maar eens over de landsgrenzen gaan kijken. In zowat alle Europese landen werd een eenheidsprijs voor het boek in een of andere vorm ingevoerd. Deze uitzonderingsmaatregel voor het boek blijkt daar trouwens zijn vruchten af te werpen.

Met deze interpellatie wil ik de stand van zaken schetsen en een aantal wegen suggereren die tot een oplossing kunnen leiden. Vooraf eerst enkele algemene bedenkingen. De discussie rond de invoering van de eenheidsprijs sleept reeds enkele legislaturen aan. Wat in de ons omringende landen een vanzelfsprekende zaak lijkt te zijn, wordt in ons land, bewust of onbewust, op de lange baan geschoven. Elk probleem dat in de behandeling van dit dossier te voorschijn komt, wordt aangegepen om de idee zelf definitief te begraven.

Geen enkele beleidsverantwoordelijke is bovendien bereid dit dossier ten gronde te behandelen, zodat er uiteindelijk geen beslissing tot stand komt. Het dossier werd tot op vandaag over en weer geslingerd tussen de opeenvolgende ministers van Economische Zaken en de gemeenschapsministers van Cultuur. Niemand wil de politieke verantwoordelijkheid dragen voor het mank lopen van dit besluitvormingsproces.

U zal van mij aannemen, mijnheer de minister, dat het boekbedrijf zijn vertrouwen in de politieke geloofwaardigheid volledig opgaf, nadat een bepaalde fractie uit dit halfrond zich, bij monde van haar gemeenschapsminister van Cultuur, onlangs uitsprak tegen de wettelijke eenheidsprijs voor het boek en dit om louter ideologische redenen. Ik noem dit een politiek met twee gezichten : een dossier met mondjesmaat behandelen en het in een beslissende fase om ideologische rede-

nen verwerpen. Dit getuigt zeker niet van politiek fatsoen. Bovendien vraag ik mij af wat de christen-democratische coalitiepartner van een dergelijke opstelling denkt.

Hoever staat het bij ons momenteel met de invoering van de wettelijke eenheidsprijs voor het boek?

De Europese Commissie heeft lang gespeeld met het idee om een vaste boekenprijs voor heel de gemeenschap op te leggen. Uiteindelijk wees de Commissie deze idee, tot nader order, af aangezien zowat alle Europese landen reeds een of andere vorm van prijsbinding kennen en weinig of geen hinder ondervinden van de import en her-import of het grensoverschrijdend verkeer.

De Commissie heeft hierbij echter wel erkend dat er problemen blijven bestaan binnen de zogenaamde «homogene taalgebieden» zoals Vlaanderen-Nederland en Wallonië-Frankrijk.

Het ontbreken van enige wettelijke reglementering inzake de boekenprijs, schept inderdaad heel wat problemen op de binnenlandse markt en in onze handelsrelatie met de Nederlandse en de Franse boekensector.

Op het binnenlandse vlak worden onze auteurs, uitgevers en boekhandelaars het slachtoffer van ongeoorloofde discountpraktijken. Al jarenlang verkopen super- en hypermarkten in onze grote steden boeken, of beter bestsellers, tegen dumpingprijzen. Bovendien wordt de boekensector de jongste tijd geconfronteerd met het fenomeen FNAC. In Brussel en Gent staat deze keten al stevig in zijn schoenen en binnenkort wordt een filiaal geopend in Antwerpen.

Als gevolg van deze toestand kosten Franstalige en Nederlandstalige boeken in deze grote winkelbedrijven twintig tot zelfs veertig procent minder dan in de traditionele boekhandel. U zal wellicht begrijpen, mijnheer de minister, dat de traditionele boekensector niet opgewassen is tegen dergelijke dumpingpraktijken. Mocht u eraan twifelen dan volstaat het even na te gaan hoeveel boekhandels de voorbije jaren hun deuren hebben moeten sluiten.

Ook de beroepskrings in Frankrijk en Nederland maken zich zorgen over het gebrek aan een wettelijke reglementering in België. Dageelijks ervaren zij hoe de bindende voorwaarden die voor hun land van toepassing zijn, worden omzeild door de invoer en herinvoer van boeken vanuit België. Het Hof van Justitie staat immers niet toe dat een invoerder de prijzen van geïmporteerde boeken in zijn land bepaalt. Bovendien aanvaardt het Hof evenmin dat de vaste nationale prijs wordt toegepast op boeken die, na een korte «vakantie» in het buitenland — bij voorbeeld in België — opnieuw worden ingevoerd. Het hoeft ons dan ook niet te verwonderen dat ook vanuit het buitenland wordt aangedrongen op de invoering van een wettelijke vastgestelde boekenprijs.

In de homogene taalgebieden rijzen, zoals werd aangetoond, wel degelijk problemen met de import en her-import van boeken. Ik wil er u hierbij op wijzen dat 65 tot 70 pct. van onze Nederlandstalige boeken uit Nederland wordt geïmporteerd. De import vanuit Frankrijk naar Wallonië ligt zelfs rond de 80 tot 85 pct. De Commissie heeft echter duidelijk gesteld dat grensoverschrijdende afspraken aangaande de boekenprijs in strijd zijn met de vrije concurrentie en met het vrij verkeer van goederen binnen de Gemeenschap.

Op het eerste gezicht lijkt de uitspraak van de Europese Commissie een einde te maken aan de discussie over de invoering van een wettelijke eenheidsprijs in België. Toch bestaat er nog steeds een opening.

Gezien de moeilijkheden binnen de homogene taalgebieden, heeft de Europese Commissie zich bereid verklaard om, in samenwerking met de bevoegde nationale overheid van de betrokken landen, haar medewerking te verlenen bij het vinden van een oplossing voor die homogene taalgebieden. Voor alle duidelijkheid citeer ik de tekst van de Commissie in een Nederlandse vertaling: «De Commissie overweegt de overblijvende problemen op een pragmatische wijze aan te pakken. Het behelst meer in het bijzonder de aanpassingen in de homogene taalgebieden voorgesteld door zowel de bevoegde nationale administraties van deze gebieden als door de belanghebbende milieus. De Commissie is graag bereid hieraan haar medewerking te verlenen.»

U zal wellicht opwerpen dat deze uitspraak niets afdoet aan het feit dat de Europese Commissie de concurrentievoorschriften binnen de Gemeenschap naar de letter zal blijven toepassen.

Het kan allemaal waar zijn, mijnheer de minister, maar hoe verklaart u dan dat het *Net Book Agreement*, gesloten tussen het Verenigd Koninkrijk en Ierland, twee homogene taalgebieden, nog steeds functioneert en dit sinds 1921? De Europese Commissie heeft dit *Agreement* nooit verboden en het Europese Hof van Justitie heeft het evenmin veroordeeld.

De Commissie kan dus blijkbaar wel een uitzondering maken op de algemene concurrentievoorschriften.

Bovendien wil ik er u op wijzen dat de Commissie voor Economische en Monetaire Zaken en Industriebeleid van het Europees Parlement een regeling heeft uitgewerkt voor vaste boekenprijzen binnen een zelfde taalgebied. Deze regeling zal worden voorgelegd aan het Europees Parlement met de vraag ze, na goedkeuring, over te zenden aan de Raad van Ministers en aan de Europese Commissie.

Als alles naar wens verloopt, kan de vaste boekenprijs in homogene taalgebieden volgens de voorzitter van deze commissie, de Nederlandse christen-democraat Bouke Beumer, in een goed jaar een feit zijn.

Het heeft dus weinig zin de verklaring van de Europese Commissie te beschouwen als een louter formele intentieverklaring, integendeel.

De bereidheid om tot een oplossing te komen voor de problemen in de boeksector is op Europees vlak duidelijk aanwezig. België kan, als belanghebbende partij, deze unieke kans niet voorbij laten gaan.

Toch heb ik de indruk dat op nationaal vlak de consensus over dit dossier ontbreekt om op Europees vlak mee te werken aan een regeling voor de vaste boekenprijs. In België bestaat er immers nog steeds geen duidelijkheid aangaande de bevoegdheidsverdeling inzake dit dossier.

Wie zal onze belangen op Europees vlak verdedigen, de minister van Economische Zaken of de gemeenschapsministers van Cultuur? De gemeenschapsministers van Cultuur lijken mij de aangewezen personen te zijn om een uitzonderingsmaatregel voor het boek, als cultuurproduct, helpen tot stand te brengen in het homogene taalgebied en de minister van Economische Zaken blijft op nationaal vlak bevoegd inzake het prijzenbeleid.

Beide ministers hebben een belangrijke verantwoordelijkheid ten opzichte van auteurs, uitgevers, boekhandelaars en verbruikers.

Ik hoef u niet te vertellen dat het voor de boeksector vijf voor twaalf is. Zolang er geen consensus over dit dossier bestaat en zolang er geen duidelijkheid is over de bevoegdheidsverdeling, lijkt het mij onmogelijk te zijn om onze belangen op Europees vlak te verdedigen. Ik zou er daarom willen op aandringen, mijnheer de minister, dat u zo snel mogelijk overleg pleegt met de gemeenschapsministers van Cultuur zodat de bestaande dubbelzinnigheid kan worden opgeheven.

Bovendien zullen deze onderhandelingen volledig mank lopen zolang bepaalde beleidsverantwoordelijken zich strikt ideologisch blijven opstellen en hiermee de belangen van de boeksector, ook van de andere Europese lid-staten, volledig miskennen.

Ik hoop, mijnheer de minister, dat er snel duidelijkheid wordt geschapen in dit dossier zodat onderhandelingen op Europees niveau kunnen worden aangeknoopt. Een regeling voor de vaste boekenprijs in de homogene taalgebieden ligt binnen handbereik.

Ik ben ervan overtuigd dat elk Belgisch initiatief op de steun en de medewerking zal kunnen rekenen van de andere Europese lid-staten. Zij hebben er immers alle belang bij dat de Belgische lacune in het Europese kader wordt opgevuld. De standpunten van de Taalunie ter zake bieden een bijkomende garantie om onze onderhandelingen op Europees niveau tot een goed einde te brengen.

Jarenlang is op interpellaties over de boekenprijs geantwoord dat men een regeling zou vinden via de wet op de handelspraktijken. De toenmalige minister van Economische Zaken Eyskens heeft dit geantwoord. Uzelf, mijnheer de minister, hebt dit geantwoord op een mondelinge vraag. In de wet op de handelspraktijken vinden we er echter niets van terug.

Ik hoop dat u, mijnheer de minister, er met de gemeenschapsministers van Cultuur werk van zal maken.

Ik had graag een antwoord op volgende vragen:

Werd er, na de uitspraak van de Europese Commissie reeds overleg gepleegd met de gemeenschapsministers van Cultuur aangaande de invoering van een wettelijke eenheidsprijs voor het boek en de bevoegdheidsverdeling inzake deze materie? Zo ja, tot welke resultaten kwam men bij dit overleg? Zo neen, wanneer zullen deze onderhandelingen plaatsvinden?

Kan de minister van Economische Zaken akkoord gaan met het standpunt van de Vlaamse gemeenschapsminister van Cultuur die verklaart in principe voorstander te zijn van prijsvrijheid voor het boek met de nodige restricties voor de belletristiek?

Is de minister van Economische Zaken bereid om, in samenwerking met de Europese Commissie, te zoeken naar een oplossing voor de homogene taalgebieden?

Werden hiertoe reeds de nodige contacten gelegd? Hoe staat de minister van Economische Zaken tegenover de regeling die door de commissie voor Economische en Monetaire Zaken en Industriebeleid van het Europees Parlement werd uitgewerkt?

Werd het dossier prijsbinding reeds opnieuw besproken op het niveau van de Taalunie of met de bevoegde ministers van Nederland of Frankrijk? Zo ja, wat zijn hiervan de resultaten? (*Applaus op de banken van de Volksunie en op sommige socialistische banken.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan Vice-Eerste minister Maystadt.

De heer Maystadt, Vice-Eerste minister en minister van Economische Zaken. — Mijnheer de Voorzitter, alvorens over te gaan tot het antwoord op de concrete vragen die werden gesteld, lijkt het mij opportuun aan te duiden welke de verschillende standpunten zijn die met betrekking tot deze materie worden ingenomen.

Aan Vlaamse kant pleiten de Vereniging van het Vlaamse Boekwezen en de werkgroep Bescherming-Boek voor een vaste boekenprijs op basis van economische en culturele elementen.

Par ailleurs, l'Association des éditeurs belges plaide pour la libéralisation complète de la politique des prix, là aussi, sur base de considérations économiques.

Par une lettre du 10 septembre 1986, l'Association des éditeurs belges s'exprime ainsi : « Nous souhaiterions aujourd'hui, compte tenu du fait de la concurrence importante qui existe sur le marché du livre, que le prix du livre soit entièrement libéré, persuadé que nous sommes que l'effet en serait plutôt bénéfique au lieu d'entraîner des augmentations brutales. Nous aimerions que vous examiniez notre demande avec attention et que vous puissiez nous donner une réponse favorable. »

On le voit, les opinions, même dans le secteur, sont extrêmement partagées sur cette question. En réalité, le débat continue. Il était déjà très clairement apparu, lorsque le Conseil de la consommation avait été consulté en 1982, que, sur ce point, des avis très divergents s'exprimaient.

De nombreuses voix s'étaient fait entendre pour plaider en faveur de l'instauration d'un prix unique. Ces préoccupations trouvaient leur origine dans la concurrence agressive de ce qu'on appelait des *discounters*, les grandes surfaces, les clubs, ainsi que dans la politique de vente de certains éditeurs, politique basée sur les ouvrages de grande diffusion. Bien entendu, cette concurrence agressive entraînait des conséquences préjudiciables pour les jeunes auteurs et les petits éditeurs éprouvant des difficultés à se faire connaître et à trouver des débouchés.

Déjà à l'époque, les partisans du prix unique annonçaient que ce système permettrait d'élargir l'éventail des livres offerts sur le marché et empêcherait une concentration exclusive sur les best-sellers. Ainsi, d'autres livres, d'un accès peut-être plus difficile, pourraient également trouver acquéreur.

D'autres composantes du Conseil de la consommation répliquaient en faisant valoir des arguments de type économique, notamment les exigences de la distribution. Bref, le Conseil de la consommation n'avait pas pu conclure par un avis unanime.

Je note qu'à l'époque, les associations de consommateurs, les représentants de la production et ceux de la distribution avaient estimé qu'il n'était pas démontré que l'instauration d'un système de prix unique répondait aux objectifs d'une véritable politique de promotion du livre.

Je tenais à rappeler ces positions qui, à ma connaissance, n'ont pas changé, du moins officiellement, pour indiquer que le système du prix unique pour le livre — en faveur duquel il existe certains arguments auxquels je puis être sensible — est loin de rencontrer une adhésion générale, y compris dans le secteur.

Quelle est donc, aujourd'hui, la situation ?

De Prijzendienst pleegt overleg met alle betrokkenen ten einde een dossier voor de Commissie tot regeling van de prijzen op te stellen. De sector zelf heeft een aantal gegevens beloofd, waarbij op basis van gedegen cijfermateriaal een grondige analyse zal kunnen worden uitgevoerd om de twee afwijkende standpunten te verzoenen.

Inzake het eventueel overleg tussen de verschillende betrokken departementen, dient te worden opgemerkt dat het prijsbeleid behoort tot de uitsluitende bevoegdheid van de minister van Economische Zaken.

Het geciteerde standpunt van de gemeenschapsminister van Cultuur van de Vlaamse executieve werd mij nog niet officieel medegedeeld.

Het principe van de vaste boekenprijs is totaal afwijkend van de algemene regel in het prijzenbeleid, waar wel maximumprijzen kunnen worden opgelegd waaronder men steeds mag blijven, doch waar geen wettelijke basis voor het opleggen van minimumprijzen voorthanden is.

Inzake een eventuele samenwerking met de Europese Commissie, dient te worden aangestipt dat het zogenaamde verslag-Beumer vermeldt dat de problemen in de « homogene » taalgebieden zich acuut voordoen en dat een communautaire regeling hier noodzakelijk is; dat ook voor de rest van de Europese Gemeenschap een regeling qua boekenprijs noodzakelijk is en dat de Europese Commissie wordt aangespoord hiertoe initiatieven te nemen.

Dit verslag komt waarschijnlijk in plenaire bespreking van het Europees Parlement op 23 maart eerstkomend, zodat pas dan een definitieve redactie kan gebeuren. De evolutie wordt gevolgd om in te spelen op elk initiatief dat de commissie wil nemen.

Gezien de huidige stand van zaken zijn er nog geen contacten geweest op niveau van de Taalunie en evenmin met de bevoegde ministers van Nederland en Frankrijk.

En conclusion, le système du prix unique peut se justifier par un certain nombre d'arguments tenant à la spécificité du livre. En effet, le livre n'est pas un produit de consommation comme les autres; il a une valeur culturelle, sociale et éducative qui implique un traitement particulier. Mais à ce jour, il faut bien constater que ce système ne rencontre pas l'assentiment général dans ce secteur. J'ajoute qu'une modification légale est nécessaire pour instaurer un tel système.

Par conséquent, avant de prendre l'initiative de soumettre au conseil des ministres un projet de loi en la matière, j'estime préférable d'attendre l'initiative que prendra vraisemblablement la Commission européenne sur base du rapport actuellement discuté au Parlement européen.

Tel est, monsieur le Président, l'état actuel de la question. (*Applaudissements sur les bancs de la majorité.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Meyntjens.

De heer Meyntjens. — Mijnheer de Voorzitter, ik dank de minister voor het antwoord dat hij heeft verstrekt, vooral dan voor wat hij op het laatst heeft gezegd. Hij schijnt ervoor begrip te hebben dat het inzake de verkoop van boeken om meer gaat dan om de verkoop van gewone handelsprodukten, namelijk om onze eigen cultuur. Ik kan mij best voorstellen dat wanneer de prijsbinding ter sprake komt bij verschillende groepen — vooral de verbruikersunie — er tegenstand wordt geboden tegen een vaste boekenprijs. Evenzeer kan ik mij best voorstellen dat de verbruikersunie bijvoorbeeld tegen het betalen van belastingen zou zijn wanneer men hun dat zou vragen. Dat doet echter niets ter zake. Wij hebben via de wet op de handelspraktijken geprobeerd de verbruikers te beschermen. U weet zo goed als ik, mijnheer de minister, dat ook de kleine handelaar het slachtoffer kan worden van vele grote bedrijven. Hier geldt weer hetzelfde. Als wij op dergelijke manier voortgaan met de grote bedrijven te volgen ten nadele van de kleine, dan zullen wij na enkele jaren moeten vaststellen dat er geen kleine boekhandelaars meer zijn en dat nog enkel de grote distributiebedrijven zullen instaan voor de verkoop van boeken. Het gevolg hiervan zal zijn dat echte waardevolle cultuurboeken niet meer zullen worden gedrukt. Ik moet u niet erop wijzen dat vele grote uitgeverij reeds failliet zijn gegaan doordat ze deze edities niet konden verkopen.

De reden van mijn interpellatie was dus erop te wijzen dat wij moeten proberen deze tak van de cultuur, zowel in het Nederlandstalige als het Franstalige gebied, te beschermen.

Wij vinden het jammer dat onze Nederlandstalige gemeenschapsminister van Cultuur daarop niet onmiddellijk ingaat. Ik zal u de brief die ik in dat verband van hem heb gekregen doen geworden, mijnheer de minister, dan kent u zijn antwoord ook. (*Applaus op de banken van de Volksunie.*)

De Voorzitter. — Het incident is gesloten.

L'incident est clos.

INTERPELLATION DE M. GEVENOIS AU PREMIER MINISTRE SUR « LA SITUATION ECONOMIQUE ET SOCIALE DE LA REGION DE MONS-BORINAGE ET LES CRAINTES POUR SON AVENIR »

INTERPELLATIE VAN DE HEER GEVENOIS TOT DE EERSTE MINISTER OVER « DE VREES VOOR DE TOEKOMST VAN DE STREEK BERGEN-BORINAGE, GEZIEN DE ECONOMISCHE EN SOCIALE TOESTAND ALDAAR ».

M. le Président. — L'ordre du jour appelle l'interpellation de M. Gevenois au Premier ministre sur « la situation économique et sociale de la région de Mons-Borinage et les craintes pour son avenir ».

La parole est à l'interpellateur.

M. Gevenois. — Monsieur le Président, je tiens à remercier M. Maystadt, Vice-premier ministre, de bien vouloir répondre à mon interpellation, en lieu et place du Premier ministre, retenu à la Chambre.

Je regrette cependant que celui-ci soit absent. Non pas que je doute de vos compétences, monsieur le Vice-premier ministre, mais je ne sais si vous pouvez répondre comme je le souhaite. J'ai déjà interrogé plusieurs de vos collègues et j'avais, à un moment, pensé vous questionner aussi. Mais il m'est apparu préférable de globaliser mes interrogations et de les présenter au Premier ministre.

Si certains des problèmes que je vais évoquer concernent l'industrie, d'autres ont trait aux transports, à la Régie des Postes, aux travaux publics, aux aides financières et aux conséquences sociales y afférentes.

Cela représente un joli paquet qui était destiné au Premier ministre, mais que je vais donc vous présenter.

A cette tribune, j'ai insisté plusieurs fois sur les conditions difficiles, et je reste volontairement modéré dans mes propos, que connaissent les travailleurs et les habitants de la région de Mons-Borinage, que je représente au sein de cette assemblée.

J'en ai alors retiré l'impression désagréable d'un manque d'intérêt flagrant pour les problèmes que connaît cette région, car pratiquement aucune réponse n'a été donnée à mes questions.

De manière générale, mes interventions se limitaient au cadre social des problèmes soulevés.

En plus, et ponctuellement, mes collègues socialistes de la région de Mons-Borinage et moi-même, avons questionné les ministres concernés par des événements qui perturbaient ou qui risquaient de perturber la vie déjà si difficile d'une région tout entière. Ces problèmes étaient, eux, surtout d'ordre économique.

La conclusion de nos interventions et de nos questions nous conduit à nous en poser d'autres sur ce qui se passe, ou sur ce qui ne se passe plus, chez nous, dans notre région.

D'emblée, je vous dirai que des esprits dits « échauffés » prétendent depuis un certain temps que le manque d'intérêt manifesté pour cette région est le résultat d'une stratégie de longue date.

Sans vouloir tomber dans l'attitude facile qui consiste à tout critiquer et à ne rien expliquer, je dois admettre que progressivement, cette idée commence à m'angoisser.

Nous ne sommes pas « malades » du charbon que nous n'avons plus, après avoir fait la richesse du pays tout entier, en partage avec d'autres régions wallonnes — et la vôtre d'ailleurs —, croyez-le bien. Mais il arrive que nous regrettions ce temps, malgré ce qu'il comportait de risques et de souffrances. Etant fils de mineur, je sais de quoi je parle. Mais en ce temps-là, il y avait du travail, il y avait de l'emploi; la population pouvait vivre.

Après la célèbre « bataille du charbon » livrée dans l'immédiat après-guerre et gagnée avec les félicitations du Premier ministre de l'époque, M. Achille Van Acker, la retraite précipitée des maîtres-charbonniers inaugurerait une période de stagnation économique d'une importance considérable.

Devant l'ampleur du phénomène qui se présentait, l'ensemble des élus locaux et régionaux de cette région à dominante socialiste s'est d'abord ému, inquiété ensuite, et interrogé sur les mesures qu'il fallait prendre pour enrayer un phénomène de désindustrialisation qui menaçait notre région.

C'est ainsi qu'est née l'Intercommunale de développement économique et d'aménagement du territoire de Mons-Borinage-Centre, autrement dit l'IDEA, qui était, sauf erreur de ma part, la première intercommunale du genre. La Wallonie et l'ensemble du pays ont alors commencé à parler des zonings et dès que ce fut possible, nos responsables régionaux ont sillonné toutes les routes des Etats-Unis et d'ailleurs afin d'attirer des investissements étrangers vers cette région. Ils ont fait cela avec un certain succès, puisqu'une trentaine de nouvelles entreprises se sont installées, filiales plus souvent des multinationales, et qu'actuellement près de six mille personnes sont encore occupées dans ces zonings.

Mais le temps a passé, et malgré l'effort financier important des communes, malgré cet investissement personnel des responsables régionaux, rien n'a changé fondamentalement : le problème de manque d'emploi n'a pas été résolu.

La construction de l'autoroute reliant Bruxelles à Paris en passant par Mons avait fait renaître de grands espoirs. En vain. La déstabilisation de l'emploi industriel se poursuivait plus intensément qu'ailleurs. Je cite les mouvements importants :

— Les Laminoirs de Jemappes — dernière entreprise de plus de mille travailleurs — ont fermé leurs portes;

— Verlipack n'a su maintenir que 360 ouvriers au travail sur plus de 1 100 à l'origine;

— Belref a dû diminuer sa population ouvrière;

— Cérabel-Baudour a disparu et est devenue NGK. Je dois dire ici, pour rester correct, qu'une partie des activités a été relancée non pas dans la branche « vaisselle », mais bien dans celle des isolateurs industriels et qu'une nouvelle unité est en construction pour la fabrication de pots d'échappement de voitures.

Les deux unités ne reprendront pourtant pas l'ensemble des anciens effectifs, mais cette initiative japonaise, en s'installant à Baudour, re-

connaît la qualité du travail réalisé par nos ouvriers et cela, c'est important pour nous.

Nous nous interrogeons afin de savoir si nous ne serons pas bientôt à la fin de l'existence de cette région comme région industrielle, faute de possibilités et, comme je le disais tout à l'heure, nous nous demandons si l'« on » ne nous dirige pas délibérément vers un état de délabrement économique tel que la région deviendrait un corps sans vie. Serons-nous un jour le vrai Sud mort belge, *the real Dead South* que citait un hebdomadaire de la capitale, il y a plus de vingt ans déjà quand, avec courage, lucidité et ténacité, nous abordions la reconversion charbonnière, évoquée tout à l'heure ?

Ce « on » qui nous dirige dans cette voie, nous voudrions le connaître que ce soit qui ou quoi.

Pourquoi sommes-nous arrivés à cette conclusion ? Je m'explique.

Notre région détient les records de chômage du pays depuis des années, d'après les statistiques de février 1987, que ce soit par comparaison aux assurés contre le chômage (28,4 p.c.) ou par rapport à la population active. C'est aussi chez nous qu'on trouve les durées moyennes de chômage les plus longues pour les hommes, tandis que nous partageons ce privilège avec l'arrondissement d'Hasselt pour les femmes. Si, d'après les récentes statistiques, les chômeurs de moins de 20 ans ne représentent que 3,7 p.c., il faut se méfier d'un jugement hâtif et ne pas en déduire que la situation n'est finalement pas si mauvaise.

On peut aussi attribuer ce chiffre peu élevé à une baisse de la natalité expliquée ou à une désertion de jeunes qui, avec leur famille, quittent la région pour en rejoindre d'autres où ils estiment avoir plus de chance de se réaliser. La population globale est en constante diminution. Serons-nous bientôt une région-dortoir ?

Les jeunes de 20 à 25 ans représentent plus de 25 p.c. du total des sans-emploi. C'est important, mais pour eux, on peut encore envisager des remèdes par la voie d'autres formations, par exemple, celles que le gouvernement ou la Communauté envisagent.

Le cas des sans-emploi de 25 à 40 ans est beaucoup plus malheureux : ils sont près de 8 582 sur 16 887, soit plus de 50 p.c. du total, et ceux de 40 à 50 ans, 2 155, soit 15 p.c.

Pour eux tous, il semble bien qu'il n'y ait plus beaucoup d'espoir de trouver du travail dans leur région. En plus, ces gens sont généralement mariés et ont des enfants. Ils ont des responsabilités à l'égard de la société qu'ils ont créée et ils sont mis dans l'impossibilité de les assumer. En outre, pour ceux-ci, il n'est pas question de quitter la région, car beaucoup d'entre eux sont propriétaires ou ont contracté des emprunts qu'ils doivent rembourser.

Pour une population de 250 000 habitants, on compte donc près de 17 000 chômeurs —, pour qui l'avenir n'est pas très rassurant — et l'on n'enregistre que 57 230 emplois au total, dont 25 770 dans les services publics.

Vous comprendrez, dès lors, pourquoi les travailleurs montois et borains sont tellement attachés à la survie des services publics qui leur assurent de l'emploi à raison de 45 p.c. du total et vous comprendrez pourquoi ils les défendent avec autant d'énergie.

Ce calcul met en évidence le fait que le secteur privé ne représente que 31 450 emplois sur le marché. C'est vraiment trop peu ! Je tiens à souligner que plus d'un cinquième de ces emplois sont situés dans les zonings de l'IDEA. Contrairement à ce que certains affirment, le travail de cette intercommunale n'a donc certainement pas été insuffisant, voire inutile.

Enfin, 7 500 travailleurs abonnés à la SNCB font la navette pour trouver du travail à l'extérieur et plus de 10 000 autres utilisent des moyens de transport personnels pour rejoindre d'autres régions et y travailler. Ils se rendent généralement dans la capitale.

En conclusion, deux constatations s'imposent. Tout d'abord, l'emploi dans le secteur privé représente dans la région : un emploi pour huit habitants, un emploi pour trois personnes en âge d'activité, un emploi pour deux personnes assurées contre le chômage. Enfin, la population ne paresse pas puisque les derniers recensements démontrent que 18 429 personnes quittent la région chaque jour pour aller travailler ailleurs.

Vous comprendrez alors pourquoi, monsieur le Vice-premier ministre, nous sommes tellement attentifs à la fonction tertiaire de Mons, ville capitale du Hainaut et chef-lieu de province, qui était jadis mieux reconnue en ce qui concerne ses activités et son rôle de développement au niveau du pouvoir national qu'elle ne l'est parfois aujourd'hui, à l'heure de la régionalisation.

Mais revenons aux faits de la reconversion industrielle, et remontons un peu le temps, de quelques années seulement, pour constater ce qui suit,

Premièrement, pour notre région, il n'y a pas de FRI. Alors qu'elle réunissait les conditions fixées pour en bénéficier depuis plus de 20 ans, cette région n'a pas pu profiter de ce fonds. C'est ce qui a fait dire à certains responsables régionaux que l'Etat lui était redevable de quelques milliards de francs.

Deuxièmement, il n'y a pas d'invest. On en trouve presque partout maintenant, même dans des régions plus riches, tel le Brabant wallon, en forte expansion; mais pour nous, il n'y a rien. Est-ce une erreur, un oubli ou est-ce volontaire?

Troisièmement, nous connaissons tous l'histoire des zones d'emploi où il a fallu un temps impossible pour que les régions bénéficiaires puissent être reconnues, ainsi d'ailleurs que nous constatons les lenteurs à décider du lieu d'implantation de cette zone en Hainaut. Ces lenteurs sont-elles seulement explicables par le seul fait que les trois anciennes régions industrielles de Mons-Borinage, Charleroi et Centre auraient toutes trois souhaité en profiter, leur situation étant très semblable?

La solution du partage a été finalement retenue entre Mons et Charleroi. Maintenant, nous attendons que le ministre de l'Education nationale valide la convention signée entre l'université de l'Etat à Mons et l'IDEA afin de pouvoir occuper efficacement les terrains. Mais le délai pour s'établir dans cette zone court depuis le 27 février 1985, et rien ne s'y trouve encore, forcément! Une entreprise avait manifesté le désir de s'y installer; elle a dû changer d'endroit. Heureusement, aux dernières nouvelles, elle resterait quand même dans le Borinage.

Quatrièmement, nous sommes adossés à une frontière. La région boraine est bordée au sud-ouest par le Valenciennois, qui a été une région concurrente de la nôtre pendant très longtemps. Nous avons donc vécu le dos à la frontière et notre regard n'a pu se déplacer que devant nous, suivant un angle de maximum 180°, ce qui limitait notre champ d'action. Aujourd'hui, le Valenciennois est aussi dans une situation difficile et, au sein de l'Europe sans frontières, ce n'est pas de ce côté que nous pouvons espérer un soutien efficace.

Nos relations avec cette région sont très limitées, bien qu'on essaie de les améliorer, car les liaisons par chemin de fer sont mauvaises, quasi inexistantes. Entre Valenciennes et Saint-Ghislain-Mons, il existe une voie que seuls les trains de marchandises utilisent, le trafic voyageurs s'arrêtant à Quivrain, ville de votre ancien collègue, ministre de l'Education nationale, M. Tromont.

Cette région est vraiment dans un cul-de-sac, duquel nous ne pouvons sortir. Tous les milieux économiques, sociaux et politiques de la région ont réclamé l'électrification de la ligne Saint-Ghislain — Quivrain, depuis plus de dix ans, la dorsale ferroviaire wallonne passant à Saint-Ghislain. On attend toujours le début des travaux. Des plans ont été admis, puis revus, corrigés et reportés dans leur réalisation, mais rien n'a été fait en 1986 et rien n'est prévu pour 1987. Erreur, hasard ou volonté?

Venons-en à ce qui est plus récent dans le domaine des transports et en premier lieu au problème du TAU. C'est en collaboration avec la Faculté polytechnique de Mons qu'a été étudié ce véhicule d'avant-garde pour le transport de personnes. Il a été fabriqué, mis au point et expérimenté sur le site de Jumet, que vous connaissez bien, monsieur le ministre.

La ville de Charleroi, disposant d'un autre moyen de transport, n'était pas demandeuse, mais la ville de Mons était candidate à l'installation de ce moyen de transport moderne la reliant rapidement à son agglomération.

Son installation, à Mons ou, comme des propositions l'avaient suggéré, sur ou en parallèle de la route nationale partant de Boussu vers Mons, aurait permis à nos populations de reprendre espoir en constatant que le « savoir » existait encore chez nous. A nos yeux, nulle autre vitrine n'était meilleure. Mais la ville de Mons n'était pas la seule à vouloir cette installation! Elle ne l'a pas eue. C'est une autre ville wallonne qui a été retenue.

Je commence à croire toutefois qu'il s'agit d'une manœuvre de diversion, car l'importance des travaux à réaliser est telle qu'ils vont durer longtemps, trop longtemps et lorsqu'ils seront terminés, d'autres vitrines auront été installées.

La solution boraine aurait été meilleure, plus rapide et moins coûteuse.

Sur ce point, les Borains et les Montois se sentent roulés. Pour calmer les esprits, le ministre compétent — il était là voici une heure et je regrette qu'il soit parti — votre collègue M. De Croo, est venu à Mons promettre à cette ville — qui, dit-il, lui tient à cœur puisqu'il y acquit certaines connaissances — qu'elle aurait « mieux et plus vite » avec le GLT.

Après son apparition au Heyssel, nous l'avons vu, ce GLT, dans la région de Mons pendant un week-end. Depuis, nous savons qu'on l'in-

stallera à titre expérimental à Rochefort, capitale belge du rire. Nous, ça nous fait pleurer... Il faut dire que les choses deviennent très inquiétantes dans le secteur des chemins de fer.

Après le refus qui reste toujours inexplicable — j'ai signalé au ministre compétent la mauvaise organisation de cette ligne dorsale wallonne dont j'ai fait l'expérience —, refus de prévoir l'arrêt à Saint-Ghislain, cœur du Borinage, de l'Inter-City Mouscron-Liège, il est à présent beaucoup question du TGV. Tout le monde parle du TGV, en bien ou en mal; on en veut ou non n'en veut pas.

Au départ de Paris, Lille a toujours été considérée comme la ville française qui devait servir de relais vers Bruxelles.

Pour des raisons que vous comprendrez, nous, au Borinage, nous voulons garder un relais vers Paris, Valenciennes et Douai.

Ce passage ne serait qu'une faible compensation des retombées négatives pour ma région dues à l'éventuelle suppression des relations ferroviaires actuelles entre Paris et Bruxelles qui transitent par Mons.

Cette suppression risque d'entraîner à moyen terme le déplacement de la population française et des hommes d'affaires de même origine vers une autre région. Beaucoup de ceux qui, pour les raisons les plus diverses, profitent de Mons, point de passage des trains internationaux vers la Hollande, mais surtout vers la France, l'Italie et l'Espagne, pour organiser leurs déplacements à l'étranger, seront amenés à plus ou moins longue échéance à changer leur comportement.

L'annonce toute récente de la décision d'organiser le TGV au départ de Lille vers Bruxelles, par Tournai-Ath, pour gagner Liège et le Limbourg, complétée par celle de lui ajouter un LGV qui emprunterait la dorsale wallonne jusqu'à Charleroi, devrait nous réjouir, mais nous ne pouvons oublier qu'il a été dit et redit que, pour pouvoir réaliser des vitesses plus élevées que celle actuellement prévues, il faudrait apporter beaucoup d'améliorations à cette ligne. Ces améliorations, ces travaux devraient coûter cher. Or, nous savons que le gouvernement fait la chasse aux milliards, que les programmes des travaux publics sont amputés chaque année et que les services publics sentent eux-mêmes menacés. Donc, nous restons sceptiques — après les expériences du TAU et du GLT, je pense que vous nous comprendrez — d'autant plus qu'un journal de votre région, monsieur le Vice-Premier ministre, annonçait, hier, que Charleroi serait le point de départ d'une ligne à grande vitesse vers le nord du pays et vers l'Allemagne, et non l'inverse. Que faut-il croire?

Mais ce n'est pas tout! Voilà maintenant que des bruits circulent concernant la suppression de certains points frontières, dont celui de Saint-Ghislain, qui provoquerait, dans un premier temps, la disparition de services de marchandises diffus, entraînant la perte de plusieurs centaines d'emplois.

Une fois de plus, nous devons envisager l'avenir avec beaucoup de pessimisme, car, si cette première phase se réalisait, on pourrait assister à la disparition complète des divers ateliers de réparation de wagons, de machines et la diminution « drastique » du nombre de conducteurs.

Si nous y ajoutons les répercussions que pareilles modifications auraient sur le personnel administratif, c'est près de 1 500 emplois qui seraient menacés dans cette région, privée de son district puisque celui-ci est déjà déplacé à Charleroi. Un de plus!

Dans le domaine des Postes, l'audit souhaité par le secrétaire d'Etat aux PTT quant à l'organisation des Postes, laissait le choix politique entre deux solutions en ce qui concerne les centres de tri : une solution à neuf centres, dont Mons, une solution à cinq centres, sans Mons.

C'est la solution à cinq centres qui a été choisie; je dis bien « choisie ». On a donc délibérément « choisi » une solution qui porte préjudice à toute une région. De plus, rien ne permet de justifier le choix : à Mons, le bâtiment est neuf, à peine équipé, situé à l'intérieur de la gare, avec accès quasi direct à l'autoroute, à un kilomètre, à proximité de la frontière. A Charleroi, il n'y a rien.

Pour toute justification, il m'a été déclaré que Charleroi était un centre industriel plus important.

Le rôle des services publics est-il d'assassiner les régions ou d'essayer de les aider?

Dans l'industrie, depuis quelques semaines, c'est la fermeture de STA à Nimy, avec le licenciement de 80 travailleurs, qui est intervenue, et l'on parle d'une fermeture possible de la Sucrerie de Quévy, dont la production est unique en Belgique et qui exporte la quasi-totalité de son sucre vers le Moyen-Orient.

Cette entreprise occupe, en saison, plus de deux cents personnes et concerne directement ou indirectement près de huit cents familles. Elle a réalisé, ces trois dernières années, des bénéfices très importants et n'est nullement en difficulté. Cette décision serait consécutive à une décision d'origine tirlémontoise... Que penser?

Je ne sais comment vous voyez les choses, monsieur le Vice-premier ministre. J'ai écouté, la semaine dernière, votre réponse à M. Lafosse. En fait, vous n'avez pas répondu à sa question et vous vous en remettez à M. Decléty, responsable au niveau de la région, et dès lors responsable de cette situation.

Par ailleurs, que penser des difficultés que rencontre le projet Ovobel qui devait être un élément de l'industrie agro-alimentaire que les responsables régionaux voudraient développer dans la région ?

Cette installation représentait un espoir extraordinaire pour notre population. Verra-t-on un jour ce projet se réaliser ?

Enfin, l'avenir des Câbleries de Dour pourrait être menacé par de récents accords auxquels la Société générale n'est pas inattentive. Les Câbleries de Dour occupent plus de 1 000 personnes. C'est, chez nous, une très importante entreprise.

Enfin, du côté des Travaux publics, on relève que des travaux reconnus comme indispensables et urgents depuis vingt ans n'ont pas été repris dans les prévisions de 1986 et que 70 millions seulement devraient être consacrés aux travaux routiers dans les régions du Borinage et du Centre réunies.

J'ai peut-être été long dans mes explications et, à plusieurs reprises, vous avez dû vous dire « cela je le sais ». Mais je voulais attirer votre attention sur la succession et la localisation des faits qui justifient une prise de conscience des problèmes par notre population.

Cette population, peu de gens la connaissent bien. Elle est spéciale, surtout au Borinage même; elle a, passez-moi l'expression, « grande gueule et bon cœur », mais elle a aussi le cœur au travail.

Il faut savoir l'aborder; le premier choc est souvent dur, rude : souvenir du temps passé et des charbonnages, mais, une fois ce cap franchi, on peut obtenir beaucoup d'elle, presque tout. C'est probablement ainsi que vous devez aborder les mineurs du Limbourg, dont nous comprenons le langage, car, bien que flamand, il est le même que le nôtre.

Récemment, notre collègue Didden évoquait la situation malheureuse que connaît le Limbourg et qu'il risque de connaître encore plus à l'avenir. Il réclamait, en outre, un effort particulier du gouvernement pour aider sa région à sortir des difficultés. Il ajoutait, et je l'en remercie : « Le même effort est d'ailleurs nécessaire pour le Hainaut. »

Je précise pour ceux qui l'auraient oublié que Mons en est le chef-lieu et le Borinage, la zone industrielle. Ce rappel n'est peut-être pas superflu. J'ai constaté, en effet, qu'un grand journal belge avait mené une enquête sur la situation de l'économie en Wallonie et que sa page titrait *Spécial Wallonie heureuse* et, en sous-titre, *La Wallonie bourgeoise*. On n'évoquait absolument pas la situation ni du Hainaut ni de Mons. Est-ce un oubli ou n'ont-ils plus leur place parmi la Wallonie heureuse ? Je voudrais alors savoir pourquoi.

Voilà, chers collègues, la situation dans laquelle se trouve une région qui ne demande qu'à travailler et à vivre. Au moment où certains responsables parlent d'un renouveau économique wallon, je me permets de leur demander où ils situent celui de ma région, d'une région accueillante par son cœur et par son cadre, car elle s'est efforcée de faire disparaître les laideurs provoquées par les exploitations charbonnières.

On peut dire qu'elle y a réussi, à tel point qu'elle provoque l'étonnement de beaucoup de visiteurs qui imaginent encore cette région « crasseuse avec ses corons »

Cette région est devenue belle. Elle est accueillante. Elle a du savoir-faire et sait s'adapter très vite. Sa population aime le travail.

Alors ? Alors nous voudrions savoir ce qui explique ce dégraissage continu et quasi systématique. Nous voudrions savoir si cette région est condamnée à devenir un lieu touristique, où les Belges de l'an 2000, 2010, 2020, pourront voir ce qui reste d'une ancienne secte ou d'une ancienne tribu appelée jadis « les Borains ».

Malgré les temps difficiles et la situation mauvaise que nous connaissons, nous savons encore plaisanter.

Maintenant que vous êtes au courant de la situation, je voudrais vous demander ceci, monsieur le Vice-Premier ministre :

1° Comment interprétez-vous les faits que j'ai exposés ?

2° Quelles sont les mesures que le gouvernement et vous-même comptez prendre pour enrayer le déclin, la mort lente, de cette région ? Car vous devez agir.

Je ne voudrais pas apparaître comme la grenouille de Jean de La Fontaine, mais de votre réponse pourrait dépendre le genre de réaction de la population dans cette région.

Pour les investissements privés, vous pouvez imaginer un FRI ou un Invest d'un style nouveau, soutenir la création d'une société régionale d'investissement.

Mais pour le secteur public, si important chez nous, vous êtes maître du jeu, tout au moins pour empêcher le démantèlement.

En répondant à ces questions, vous répondez aux soucis de 250 000 personnes qui commencent à s'impatienter.

Puis-je encore, en terminant, vous rappeler que ce sont les premiers ministres et les ministres des Affaires économiques qui, en leur temps, consacrèrent les premiers efforts de soutien à la reconversion du Borinage, un vieux bassin industriel connu de tous, des instances européennes notamment, puisqu'il fut, au siècle dernier, le plus important bassin houiller d'Europe occidentale et, qu'à ce titre, il ne put suffisamment tôt assurer son transfert vers des technologies plus avancées ? Mais n'a-t-il pas, dès lors, pour avoir fait la fortune de la Belgique, droit à la reconnaissance et à l'aide de celle-ci ?

C'est à son Premier ministre que j'aurais voulu poser cette question. En son absence, c'est à vous, monsieur le Vice-Premier ministre et ministre des Affaires économiques, que je la pose. (*Applaudissements sur les bancs socialistes.*)

M. le Président. — La parole est à M. Maystadt, Vice-Premier ministre.

M. Maystadt, Vice-Premier ministre et ministre des Affaires économiques. — Monsieur le Président, l'honorable membre comprendra certainement que ma réponse sera très succincte. Ce n'est que ce matin que j'ai été avisé d'avoir à répondre en lieu et place du Premier ministre. Comme la note transmise au préalable était rédigée en termes très généraux et n'invoquait aucun dossier précis, il ne m'a pas été possible de solliciter des renseignements dans le peu de temps dont j'ai disposé. Or, ceux-ci seraient d'autant plus nécessaires que les problèmes que l'honorable interpellateur vient d'évoquer concernent plusieurs départements ministériels, et que certains dossiers relèvent davantage des compétences régionales; ce sont donc les responsables de l'Exécutif régional wallon qui pourraient lui répondre.

Je vais faire de mon mieux, sur base de ce que je viens d'entendre, et vous dirai, monsieur Gevenois, ce que je puis personnellement savoir à propos d'un certain nombre de dossiers que vous avez abordés.

Vous avez parlé de l'absence d'Invest dans la région de Mons-Borinage. Ceci résulte de l'histoire de la création des Invests qui ont été chaque fois liés à la problématique sidérurgique. Le premier accord sidérurgique date de 1981. A cette occasion, lorsqu'il s'est agi d'intervenir pour des montants considérables en faveur de Cockerill-Sambre, on a exigé pour les autres entreprises sidérurgiques, au nom du principe du traitement équivalent, une forme de compensation par la création d'Invests. Telle est l'origine de la création de ces sociétés de financement public, chaque fois liée, je le répète, à une entreprise sidérurgique.

Ceci étant, il n'y a pas de délimitation territoriale pour l'action des Invests. Boël-Invest peut parfaitement intervenir pour des dossiers qui concernent la région de Mons-Borinage, exactement comme Sambre-Invest est intervenu pour des dossiers qui concernent la région de Thuin.

Vous avez vous-même rappelé les péripéties qui ont précédé la délimitation des zones d'emploi. Le fait que trois parties du Hainaut réclamaient le statut de zone d'emploi a suscité de longues et difficiles négociations avec la Communauté européenne. La décision finalement intervenue partageait la zone d'emploi du Hainaut en deux sous-zones, Charleroi et Mons, en oubliant la troisième.

Théoriquement, la région de Mons peut accueillir des investissements de haute technologie qui pourraient bénéficier des conditions fiscales particulièrement intéressantes pour les investissements dans les zones d'emploi.

Il est vrai que, à ce jour, aucun projet n'a été réalisé dans cette zone. Vous avez vous-même indiqué qu'une des raisons de ce retard tenait à la situation de cette zone dans le périmètre de l'université de l'Etat à Mons; le problème de la cession de la propriété du terrain est toujours en cours de traitement au ministère de l'Education nationale. Connaissant cet aspect du problème, je suis personnellement intervenu afin qu'il soit réglé le plus rapidement possible.

Par ailleurs, le gouvernement m'a autorisé à prévoir un budget de 20 millions pour la promotion de l'ensemble des zones d'emploi. Bien entendu, celle de Mons aura sa part dans ce budget.

En ce qui concerne les aides publiques aux investissements, je rappelle que l'ensemble de la région de Mons-Borinage se trouve en zone de développement et bénéficie, de ce fait, du régime le plus favorable prévu par les lois d'expansion économique.

En raison de ce statut de zone de développement, la région de Mons-Borinage peut également accéder aux avantages fiscaux prévus par la loi de redressement du 31 juillet 1984, ce qui signifie que les investissements nouveaux qui seront effectués non seulement dans la zone d'emploi, mais dans l'ensemble de la région, pourront bénéficier du statut préférentiel réservé aux sociétés de reconversion. Sur ce point, on ne peut donc prétendre que la région de Mons-Borinage aurait été négligée par les autorités publiques belges.

Vous avez également évoqué certains dossiers qui dépendent d'autres départements, plus spécialement de ceux des Communications et des Travaux publics.

Le ministre des Communications nous a présenté, voici quinze jours, ses projets concernant le TGV. Dans la discussion, il a lui-même indiqué, d'emblée, qu'une ligne à grande vitesse était prévue, de Charleroi vers la France via Mons.

Pour ma part, j'ai saisi l'occasion de rappeler au ministre des Communications une revendication du Conseil économique régional wallon, à savoir l'électrification de la ligne Saint-Ghislain-Valenciennes.

Vous avez évoqué le problème du TAU. Je ne reprendrai pas les discussions qui ont eu lieu à l'époque. Comme vous l'avez dit, deux villes wallonnes étaient candidates pour son installation. Je n'étais pas indifférent à ce débat. En effet, l'implantation du TAU à Mons aurait permis à des entrepreneurs hennuyers d'assurer les travaux de génie civil. En ce qui concerne la fourniture du matériel roulant, il n'y avait pas de différence, que l'implantation ait lieu à Mons ou à Liège, les fournisseurs étant les mêmes.

L'administration des Communications, après étude approfondie, a conclu que la rentabilité n'était pas assurée dans le cas d'une implantation à Mons. C'est au terme d'une analyse coût/bénéfice que le choix s'est fixé sur Liège.

De toute façon, au vu du délai prévu pour la réalisation du TAU à Liège, j'estime que Mons obtiendra peut-être plus rapidement son GLT que Liège son TAU...

Vous avez évoqué également les problèmes de la distribution postale. Je ne m'aventurerai pas sur un terrain que je connais moins. Vous aurez sans doute l'occasion d'interroger le secrétaire d'Etat aux PTT.

Je puis simplement vous dire qu'une modernisation du centre de tri existant de Charleroi X s'imposait impérieusement. Le personnel de la Régie des Postes de ce centre travaille dans des conditions semblables, malheureusement, à celles que l'on connaissait dans nos entreprises au XIXe siècle. La situation était épouvantable et il fallait procéder à des travaux.

Vous avez encore évoqué d'autres dossiers d'entreprises. Je ne puis vous donner d'autre réponse que celle que j'ai faite à M. Lafosse la semaine dernière. Il s'agit d'entreprises qui n'appartiennent pas aux cinq secteurs restés nationaux.

Ces dossiers sont aujourd'hui de la compétence de l'Exécutif régional wallon. Il appartiendrait à notre collègue M. Decléty de vous répondre sur ce point.

Pour ma part, j'ai donné certaines informations que j'avais pu recueillir sur la sucrerie de Quévy et plus particulièrement sur la situation florissante du groupe de la Raffinerie tirlemontoise. Cela nous amène à nous interroger sur l'opportunité de cette fermeture. Mais, je le répète, M. Decléty possède un dossier plus complet que le mien et pourrait vous éclairer davantage.

Je me suis efforcé, un peu à l'improviste, d'apporter des réponses aux divers dossiers évoqués. Je suis bien conscient que ma réponse est incomplète, mais elle l'est presque par nature puisque plusieurs problèmes abordés ici devraient l'être dans une autre assemblée, et que de plus, plusieurs dossiers relèvent d'autres départements que le mien.

J'espère néanmoins avoir pu, sur quelques points, vous apporter des informations qui démontrent que la région de Mons n'est pas aussi oubliée que vous semblez le craindre, monsieur Gevenois. Cette région a encore certains atouts qu'elle doit s'efforcer de valoriser elle-même. Il ne faut pas tout attendre de l'Exécutif régional et du gouvernement national. Des initiatives peuvent et doivent être prises sur le terrain.

J'ai parfois le sentiment qu'il serait peut-être utile, dans la région de Mons, à l'instar de ce qui se pratique dans d'autres régions de Wallonie, d'organiser une concertation entre tous ceux qui, d'une manière ou d'une autre, peuvent contribuer au développement de la région. Dès lors, il faudrait tenter, peut-être sans grande publicité, de faire progresser différents dossiers, les uns au niveau national, d'autres au niveau régional. Cette approche semble donner ailleurs certains résultats, même s'ils ne sont pas forcément spectaculaires. En effet, la situation que connaît notre vieux sillon industriel ne peut être changée du jour au lendemain. Toutefois, c'est en unissant les efforts et en travaillant

dossier par dossier qu'on peut améliorer la situation. C'est la suggestion que je me permettrai de faire en conclusion de cette réponse. (*Applaudissements sur les bancs de la majorité.*)

M. le Président. — La parole est à M. Gevenois.

M. Gevenois. — Monsieur le Président, je n'ignorais pas que M. le Vice-Premier ministre et ministre des Affaires économiques ne pourrait pas apporter de réponse à tous les problèmes que j'allais aborder. C'est la raison pour laquelle je souhaitais interpellier le Premier ministre qui est censé connaître tous les départements.

Je savais qu'une partie de mes propos concernait davantage la Région. Toutefois, comme les domaines s'interpénètrent, il était nécessaire, monsieur le Vice-Premier ministre, que vous apportiez certains renseignements.

Je vous remercie de votre information concernant la ligne à grande vitesse, le LGV, qui passera par Liège, Charleroi et Mons. Je suppose que cette question intéresse autant le Carolo que vous êtes, monsieur le Vice-Premier ministre, que le Montois et Borain que je suis.

Je réfléchirai aux questions qui devront être posées à M. Decléty, mais, si cela était nécessaire, je reviendrai devant cette assemblée.

Je tiens à dire que Boël-Invest ne peut être d'aucune utilité actuellement dans la région boraine car il investit dans le domaine de la sidérurgie. Dès lors, si je ne me trompe, il n'existe plus chez nous une seule entreprise qui puisse être aidée par cet Invest.

M. Maystadt, Vice-Premier ministre et ministre des Affaires économiques. — Boël-Invest n'intervient pas nécessairement dans la région du Centre. Il a déjà agi ailleurs pour certains dossiers. En outre, son action peut se situer en aval de la sidérurgie, le terme « aval » étant entendu au sens très large. Par conséquent, la fabrication métallique et tous les secteurs qui utilisent de l'acier, en général, peuvent bénéficier d'une intervention de Boël-Invest.

M. Gevenois. — Je vous remercie de ce renseignement, monsieur le Vice-Premier ministre.

Je regrette une fois de plus de n'avoir pu interroger le Premier ministre dont je comprends l'absence. Je me tournerai donc vers M. Decléty pour obtenir les réponses nécessaires.

M. le Président. — L'incident est clos

Het incident is gesloten.

INTERPELLATIE VAN DE HEER KENZELER TOT DE REGERING OVER « HET KONINKLIJK BESLUIT VAN 8 DECEMBER 1986 HOUDENDE VASTSTELLING VAN AANVULLENDE NORMEN VOOR DE ERKENNING VAN ZIEKENHUIZEN EN ZIEKENHUISDIENSTEN, ALSMEDE TOT NADERE OMSCHRIJVING VAN DE ZIEKENHUISGROEPERINGEN EN VAN DE BIJZONDERE NORMEN WAARAAN DEZE MOETEN VOLDOEN »

INTERPELLATIE VAN DE HEER DIDDEN TOT DE MINISTER VAN SOCIALE ZAKEN EN INSTITUTIONELE HERVORMINGEN OVER « DE GEVOLGEN VAN DE RECENTE MAATREGELEN IN DE ZIEKENHUISSECTOR VOOR DE GEZONDHEIDSZORG IN LIMBURG EN DE DREIGENDE SLUITING VAN HET ZIEKENHUIS TE LEUT-MAASMECHELEN »

INTERPELLATION DE M. KENZELER AU GOUVERNEMENT SUR « L'ARRETE ROYAL DU 8 DECEMBRE 1986 FIXANT LES NORMES COMPLEMENTAIRES D'AGREMENT DES HOPITAUX ET DES SERVICES HOSPITALIERS ET PRECISANT LA DEFINITION DES GROUPEMENTS D'HOPITAUX ET LES NORMES PARTICULIERES QU'ILS DOIVENT RESPECTER »

INTERPELLATION DE M. DIDDEN AU MINISTRE DES AFFAIRES SOCIALES ET DES REFORMES INSTITUTIONNELLES SUR « LES CONSEQUENCES DANS LE LIMBOURG DES RECENTES MESURES PRISES DANS LE SECTEUR HOSPITALIER EN MATIERE DE SOINS DE SANTE ET LA MENACE DE FERMETURE DE L'HOPITAL DE LEUT-MAASMECHELEN »

De Voorzitter. — Aan de orde zijn de interpellaties van de heer Kenzeler tot de regering over « het koninklijk besluit van 8 december 1986 houdende vaststelling van aanvullende normen voor de erkenning van ziekenhuizen en ziekenhuisdiensten, alsmede tot nadere omschrijving van de ziekenhuisgroeperingen en van de bijzondere normen waaraan

deze moeten voldoen » en van de heer Didden tot de minister van Sociale Zaken en Institutionele Hervormingen over « de gevolgen van de recente maatregelen in de ziekenhuissector voor de gezondheidszorg in Limburg en de dreigende sluiting van het ziekenhuis te Leut-Maasmechelen ».

Het woord is aan de eerste interpellant, de heer Kenzeler.

De heer Kenzeler. — Mijnheer de Voorzitter, het koninklijk besluit van 8 december 1986 houdende vaststelling van aanvullende normen voor erkenning van ziekenhuizen en ziekenhuisdiensten, alsmede tot nadere omschrijving van de ziekenhuisgroeperingen en van de bijzondere normen waaraan deze moeten voldoen, heeft reeds veel verbaal en geschreven protest uitgelokt en dit zal nog geruime tijd aanhouden, gezien vele kleine ziekenhuizen met verdwijning bedreigd zijn.

De maatregelen hebben maar één doel voor ogen, één doel dat voor deze regering een obsessie is geworden : « bezuinigen ».

Dit bezuinigingsbeleid, waarbij de accenten nogal eigenaardig gelegd zijn, zal het gezondheidsbeleid en met name de ziekenhuissector ernstig treffen.

Men zal hier ontwaken in een nieuw ziekenhuislandschap, dat voor de patiënten duurder en minder toegankelijk zal worden.

Binnen de ziekenhuiswereld is de woede, de angst en de paniek groot en probeert men al het mogelijke om « zijn » instelling alsnog te redden. De datum van 31 mei is niet meer ver af, dan valt onherroepelijk de guillotine.

Feitelijk eigenaardig, want bij het begin van de jaren zeventig trok men voortdurend van leer tegen die grote mastodontinstellingen, waar de mensen maar als een nummer werden behandeld.

Nu worden de kleine ziekenhuizen als domkoppen versleten, daar het zakelijke dient te primeren, en bijgevolg moeten zij worden geëlimineerd.

De heer Henrion, ondervoorzitter, treedt als voorzitter op

Alhoewel wij meermaals op regeringsniveau mochten horen dat een lineaire toepassing van de genomen maatregelen niet algemeen kan worden uitgevoerd, lijkt het er toch op dat men zonder al te veel onderzoek, overleg of nuancering naargelang de streek of de bevolkingsstructuur, de gezondheidszorg mathematisch afbreekt met als gevolg het sneuvelen van duizenden banen. In 1982 voerde u reeds het moratorium in, maar sinds Sint-Anna gaat men nog verder; 6 000 bedden moesten verdwijnen. Maar waar ?

Zes maanden heeft men moeten wachten op het wetsbesluit; een welgekomen tijd voor degenen die bij machte waren om iets te « arrangeren »; een tijd die men nodig heeft gehad om de kleintjes als de schuldigen aan te duiden. De kleintjes, zij waren toch de oorzaak van het teveel aan bedden, zij kregen de hele zondenlast van Israël, zij moesten verdwijnen. Zij konden zeggend de hun toevertrouwde taken niet meer aan en waren ook de oorzaak van de stijgende kost.

Erg onbegrijpelijk, wanneer toch iedereen weet dat de verpleegdagprijs in een klein ziekenhuis veel lager is dan in een groot ziekenhuis. De concurrentie van die zogezegde « kleintjes » moet verdwijnen om de lege bedden van de mammoetinstellingen te vullen en tegelijkertijd om de aldaar opgestelde dure toestellen, zoals scanner en andere, rendabel te maken. Met het motto « kwantitatief afslanken om kwalitatief te groeien », bedoelde men wellicht « vandaag snoeien om morgen te groeien ».

De enige hoop van die « kleintjes » is de toepassing vragen van artikel 24, paragraaf 2, van het koninklijk besluit van 8 december 1986.

Vele kleintjes zullen dus vragen rekening te houden met hun specifieke en uitzonderlijke omstandigheden, waardoor een lineaire toepassing onverantwoord wordt. Zij zullen allen hopen op een gunstige beslissing van de bevoegde minister.

Daar een lineaire toepassing onverantwoord is en het verlenen van een afwijking in uitzonderlijke omstandigheden wenselijk is, zal ik aantonen door uiteen te zetten in welke situatie de kliniek Vilain XIII, gelegen te Leut, deelgemeente van Maasmechelen, zich thans bevindt.

Daar zij slechts over een erkenning voor 41 bedden beschikt, kan zij enkel overleven mits de gevraagde afwijking wordt verleend. Het kan toch niet dat de gemeente Maasmechelen met zijn 33 432 inwoners, de vijfde grootste gemeente van Limburg, met daarbij gerekend een klein gedeelte van de aanpalende gemeenten, samen ongeveer 50 000 inwoners, geen lokaal ziekenhuis meer beschikbaar heeft.

Tevens is Maasmechelen en omgeving een jonge, dynamische streek. Het geboortecijfer is één der hoogste van België, en de bevolkingsdichtheid bijna het tweevoud van de rest van de provincie.

Onze streek werd indertijd door een « slimmerd » ingedeeld bij de regio Hasselt-Genk, waarbij de regio Maasland een soort gehucht van Hasselt-Genk werd.

Het Maasland is echter de streek tussen het Kempisch plateau en de Maas. Het is dus wel eigenaardig dat men hier lijnrechte strepen trekt als in de woestijn tussen Egypte en Lybië.

Of dacht men soms dat er niet genoeg grijze hersenstof aanwezig is in het Maasland om dergelijk protectionistische tekenspelletjes of gesjoemel te doorzien ?

Trouwens de heer J. Timmermans van het LISO en alle instanties die betrokken zijn bij de programmatie van de ziekenhuisbedden en die enig inzicht hebben in de Limburgse problematiek, bevestigen dit. Mocht er zelfs een overtal aan bedden zijn in genoemde ziekenhuisregio, dan ligt dat overschot te Genk-Hasselt op een afstand van 30 tot 40 kilometer van het Maasland.

Volgens de door de programmatiecommissie gehanteerde normen hebben wij als gemeente recht op een ziekenhuis van ongeveer 170 bedden, en rekening houdend met de onmiddellijke omgeving zou dit zelfs ongeveer 230 bedden bedragen.

Momenteel hebben wij slechts 0,85 bedden voor 1 000 inwoners, terwijl dit voor Limburg 6,5 bedraagt. De noodzakelijkheid werd trouwens erkend door de commissie voor Ziekenhuisprogrammering en door de staatssecretaris, die enkele jaren geleden nog toelating verleende voor de bouw van een nieuwe kliniek.

De nieuwbouw werd aanbesteed, de aannemer aangeduid, maar de werken konden geen aanvang nemen wegens het opgelegde moratorium. Het huidige koninklijk besluit plaatste de kliniek op administratief vlak met de rug tegen de muur : geen fusie, geen groepering mogelijk.

Enkel nog een omvorming naar RVT behoort tot de mogelijkheden. Het gevolg van zulke omschakeling is haast niet denkbaar. Een bevolking van circa 50 000 inwoners moet zich straks 20 tot 30 kilometer verplaatsen om een ziekenhuisbed te vinden. In het centrale deel van het Maasland ontbreekt alle acute ziekenzorg. Wij geloven niet dat dergelijke situatie zich nog elders in dit land voordoet.

Door de grote bevolkingsdichtheid neemt het risico op verkeersongevallen met ziekenhuisopname toe. De gemiddelde interventietijd van de dienst 900 bedraagt momenteel 10 minuten. De verdwijning van het plaatselijk ziekenhuis zal deze tijdsspanne zeker met 15 minuten verhogen. Tevens is het ziekenhuis ingeschakeld in het rampenplan.

In de huidige tijd is een milieuramp niet ondenkbaar en de afschaffing van de eerste medische hulppost zou voor deze streek de catastrofale gevolgen nog wezenlijk verergeren. Denken we nog maar eens terug aan de ontploffing van een naftatank bij DSM juist over de grens, enkele jaren geleden, waarbij toen gelukkig te Maasmechelen alleen materiële schade te betreuren viel.

Afgezien van het voorgaande past het hier toch weer eens het verlies aan werkgelegenheid te beklemtonen en dat in een gemeente waar de werkloosheid reeds abnormale proporties aanneemt, die nog eens extra wordt getroffen door de sluiting van de mijn van Eisden, eveneens deelgemeente van Maasmechelen, met verlies van duizenden arbeidsplaatsen, zonder enig uitzicht op eventueel vervangende tewerkstelling.

Laten wij niet zeggen dat een omschakeling naar RVT-bedden geen verlies aan arbeidsplaatsen meebrengt.

Het volstaat te zien naar de normen, hoeveelheid en kwalificatie van personeel, zonder te spreken van de nevenactiviteiten die bij een ziekenhuis horen en die bij RVT-bedden volledig verdwijnen.

Is het dan toch zo dat onze streek als een soort koloniaal gebied wordt beschouwd, waar enkel de leuze geldt, het zoveel mogelijk van zijn grondstoffen te ontdoen, met name steenkool, wit zand, grind en water ? Gaat men, consequent met deze visie, deze kliniek, die gestart is als instelling voor verzorging van gekwetste mijnwerkers, maar die achteraf is omgevormd tot volwaardige kliniek, reeds sluiten vóór de mijn definitief sluit ?

Nochtans dient in de ziekenzorg de patiënt centraal te staan. Door de sluiting van deze kliniek komt de patiënt helemaal in de kou te staan. Het is toch niet te veel gevraagd dat een bevolking van 50 000 inwoners een beroep zou kunnen doen op de noodzakelijke medische diensten van een plaatselijk ziekenhuis.

Trouwens daarom werd destijds, rekening houdend met de bepalingen van artikel 1, 1°, en artikel 25 van het koninklijk besluit van 20 juni 1983, geen schadeloosstelling voor het reeds geciteerd bouwproject van 110 bedden bekomen.

Mijnheer de minister, mag ik u dan ook vragen om de toepassing van een uitzonderingsmaatregel met het minimale behoud van de huidige toestand en een perspectief inzake de zo nodige nieuwbouw voor Maasmechelen en omgeving ? Mijnheer de minister, vele zogenaamde « kleintjes » zullen gelijkaardige vragen indienen.

Mogen zij dan ook op uw begrip rekenen voor plaatselijke omstandigheden, voor het bekomen van een afwijking? Vergeet niet dat er ook patiënten zijn die recht hebben op verzorging en dat het voor hen gerust mag in een regionaal ziekenhuis, waar dat even goed kan en waar het ook nog goedkoper is.

Sint-Anna was toch, dacht ik, het zoeken naar geld. (*Applaus op de socialistische banken.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de tweede interpellant, de heer Didden.

De heer Didden. — Mijnheer de Voorzitter, deze interpellatie gaat over de ziekenhuisstructuur en de ziekenzorg in het algemeen, de gevolgen daarvan voor de provincie Limburg en voor mijn streek en meer bepaald voor het ziekenhuis Vilain veertien — of Vilain quatorze, zoals ze bij ons zeggen —, van Leut. In tegenstelling tot de vorige spreker meen ik dat de koninklijke besluiten van 18 april 1986 en 8 december 1986 niet alleen de bedoeling hebben om te bezuinigen. Deze koninklijke besluiten zijn volgens mij ook gericht op een grondige herstructurering van het ziekenhuiswezen en op een modern hospitaalbeleid in dit land. Zulk beleid dat ik kan onderschrijven gaat inderdaad gepaard met een zekere afslanking. Het is niet louter ingegeven door het Sint-Annaplan of door het Pinksterspaarplan. Weliswaar gaat zo een beleid gepaard met problemen.

Mijnheer de minister, wij vragen ons af of het besluit van 8 december 1986 bedoeld als overgangsmaatregel voor degenen die bepaalde omvormingen willen aanbrengen, bijvoorbeeld voor RVT-bedden, niet tot de maand mei van dit jaar kan worden verlengd.

Dit zou voor veel ziekenhuisbestuurders een welgekomen maatregel zijn. Het zou bovendien tegemoetkomen aan het overleg dat reeds op brede schaal gebeurt in de provincie Limburg en wellicht ook in andere delen van het land en het zou ertoe bijdragen dat de maatregelen op ordentelijke wijze kunnen worden uitgevoerd. Ik weet wel dat hierdoor bepaalde beoogde besparingen die hoe dan ook in deze operatie een rol spelen, eventueel met vertraging zullen worden verwezenlijkt, maar dit moet niet noodzakelijk op termijn een slechtere situatie tot gevolg hebben, zelfs niet op budgettair vlak.

Uw operatie ziekenhuisherstructurering omvat in feite drie fasen. In een eerste fase zal het aantal bedden worden verminderd via een inkrimping van het aantal ligdagen. Dat dit gebeurt op basis van de reële verblijfsduur en bezettingsgraad getuigt van een zeer objectieve benadering.

In de tweede fase, die ingaat op 1 januari 1988, zullen de maatregelen worden geïmplementeerd die vóór eind mei dit jaar moeten worden getroffen. De derde fase is de overgangsfase van vijf jaar die in de wet vermeld is.

In verband met deze algemene wettelijke bepalingen wens ik de concrete vraag te stellen of vooral de reconversie maatregelen die opgenomen zijn in deze koninklijke besluiten niet kunnen worden uitgesteld tot bijvoorbeeld eind september.

Een tweede punt van benadering heeft betrekking op de toestand in Limburg in het algemeen met daarbij aansluitend de situatie in Leut. Over de situatie in Limburg in het algemeen heb ik de jongste weken vrij veel overleg gepleegd met verschillende collega's-parlementsleden en met verschillende verantwoordelijken uit onze provincie onder wie ook vertegenwoordigers van het LISO dat hier reeds door collega KENZELER werd geciteerd.

Aan de hand van deze gesprekken heb ik vastgesteld dat er zowel in dit land als in mijn provincie, een aantal knelpunten zijn. U mag het mij niet kwalijk nemen dat ik er alleen de regionale statistieken op na sla, want de wetgeving ter zake is wel nationaal maar de implementatie is regionaal. Uit de meest recente en zeer overzichtelijke statistiek die door de Vlaamse Gemeenschap werd gepubliceerd in verband met de algemene ziekenhuizen blijkt dat, wat de acute zorg betreft, West-Vlaanderen ruim boven de programmatiecriteria zit, dat Oost-Vlaanderen en Antwerpen met vrijwel 30 pct. de programmatiecriteria overschrijden en dat Limburg slechts 10 pct. boven de programmatiecriteria zit. Uit dezelfde statistiek blijkt dat Vlaams-Brabant 13 pct. onder de programmatiecriteria zit. Dit is echter een vals gegeven omdat verschillende bedden in Vlaams-Brabant zich in Brussel bevinden en de gezondheidszorg voor de «deelprovincie» Vlaams-Brabant onder een ander gewest valt.

In feite benadert Limburg het dichtst de programmatienormen. Wanneer wij de analyse uitbreiden tot de aard van de acute bedden stellen wij vast dat er ook in Limburg vooral een overschot is in de moeder- en kindverzorging, dat voor de volwassenenzorg min of meer het niveau van de programmatienorm bereikt is en dat wij ruimschoots, met bijna 75 pct., onder de programmatienorm zitten voor de chronische zieken.

Met andere woorden, ik meen dat de reconversie naar RVT-bedden — en hierin wijk ik af van de vorige interpellant — een goede, rechtmatige optie is. Ik kan ze alleen maar onderschrijven.

Voor Limburg zijn er concrete knelpunten. Ik ga akkoord met de stelling dat, indien er moet worden omgeschakeld en geherstructureerd, dit in de eerste plaats moet gebeuren in de moeder- en kindverzorging en dat wij de opvangmogelijkheden voor de chronische zieken moeten vergroten.

De heer Leemans treedt opnieuw als voorzitter op

Ik blijf even stilstaan bij een recent rapport van professor De Groot dat in bevoegde kringen als een belangrijk document wordt beschouwd. Het bevat belangrijke indicaties die nog niet in wettelijke maatregelen zijn vertaald. Er mag worden verwacht dat in nieuwe beleidsinitiatieven hiermee rekening zal worden gehouden.

Van de 22 acute of algemene ziekenhuizen in Limburg hebben er acht minder dan 150 bedden. Bijna de helft van de hospitalen in Limburg hebben minder dan 200 bedden.

De hospitalzorg in Limburg ligt aan de periferie van de opties van het rapport-De Groot. Wij mogen dus terecht onze ongerustheid uiten. Ik sluit me aan bij de vorige interpellant waar hij verwijst naar de tendens tot uitbouw van zeer grote hospitalen met als het ware een «vingerwijzing» naar de kleintjes.

Om een goede gezondheidszorg te verzekeren is kleinschaligheid voor hospitalen uit den boze. Ik meen dan ook dat de oplossing voor Leut niet gelegen kan zijn in het alleen maar behouden van een hospitaal met slechts 41 bedden. Men moet streven naar andere infrastructuren voor de gezondheidszorg, vooral in een streek die het inzake werkgelegenheid moeilijk heeft. De gezondheidszorg mag men niet steeds met werkgelegenheid vermengen. Het zijn twee afzonderlijke eenheden die weliswaar met elkaar verband houden.

Er zijn niet alleen relatief kleine ziekenhuizen. Als we de diensten volgens de criteria van uw departement analyseren, mijnheer de minister, stellen wij vast dat in Limburg slechts de helft van de D-diensten, slechts zeven van de C-diensten en slechts één E- en N-dienst aan de normen beantwoorden. Meestal voldoet het OCMW-hospitaal van Hasselt of Genk aan de normen voor E- en N-diensten. Van de M-diensten — moeder- en kindverzorging — voldoen slechts 9 hospitalen aan de normen.

Er is dus een structureel probleem inzake hospitalverzorging in Limburg.

Ik wil van u, mijnheer de minister, vernemen of u akkoord kan gaan met de volgende stellingen.

Ten eerste, wij pogen bij de herstructurering, waarmee wij instemmen in tegenstelling tot de vorige interpellant, zoveel mogelijk om te schakelen naar de zorg voor chronische ziekten. Limburg heeft op dit vlak een grote achterstand gezien de toenemende vergrijzing van zijn bevolking, die sterker is in Limburg dan in de rest van het land. De bevolkingcurve in mijn provincie stijgt trouwens aan beide zijden. Rekening houdend met deze gegevens moet men pogen de sector voor chronische zieken versneld uit te bouwen, er nochtans voor wakend de algemene volwassenenzorg zo weinig mogelijk te verminderen. De herstructurering moet voor Limburg een uitbreiding van de voorzieningen betekenen. Ik ga niet akkoord met de heer KENZELER die een geleidelijke vermindering voorstelt van de ziekenhuisverzorging, met een vermindering van arbeidsplaatsen die er het gevolg van zal zijn. Zelfs ondanks de besparingen die de minister wil realiseren, moet het mogelijk zijn de verzorging in Limburg uit te breiden. Voor deze stelling heb ik me gebaseerd op het feit dat Limburg het dichtst bij de programmatiecriteria zit inzake hospitalverzorging in het algemeen.

Ten tweede, rekening houdend met de toestand in Limburg en met het feit dat herstructurering *in se* een moeilijke opgave is, verzoek ik de minister van Sociale Zaken een overleg tot stand te brengen met de Limburgse instanties, zoals minister Coens dit heeft gedaan voor de onderwijssector en zoals voor de industriële sector gebeurde via het kanaal van de heer Ghyssels met de medewerking van gemeenschapsminister Geens die in de Vlaamse regering het industrieel beleid onder zijn bevoegdheid heeft. Soortgelijk overleg is nodig voor de gezondheids- en welzijnssector. Ik denk ook aan de gouverneur, maar hij kan niet met alles worden belast. Zijn diensten en de diensten die bij de provincie aanleunen zoals LISO moeten hier wel bij betrokken worden evenals de gemeenschapsministers Steyaert voor de welzijnszorg en Lenssens voor de gezondheidssector.

Mijn derde stelling betreft de uitvoering van een besluit van 1980 waarin aan Limburg 200 universitaire ziekenhuisbedden werden beloofd. Wat zijn de intenties van de minister ter zake? Indien deze negatief zijn, zou mijn vraag zijn in welke compensatie hij voor Limburg voorziet. Feitelijk heeft die provincie niet gekregen wat men elders in overvloed heeft toegestaan en wat heeft geleid tot een inflatie van hospitaal-

bedden. Ik beperk mij tot de provincie Brabant, niet omdat de minister daar thuisheert, maar omdat de evidentie daar zeer duidelijk is. Het gaat over het hospitaal Vilain XIII, in het Nederlands zou ik misschien moeten zeggen de kwaadaardige veertien, want ik heb de indruk dat het hier een kwaadaardig dossier betreft. Mijn stelling sluit aan bij die van de heer Kenzeler. Dit hospitaal is het enige kleine hospitaal gelegen in een mijn gemeente waar de mijn gesloten zal worden. Het is een klein hospitaal gelegen in een gemeente met meer dan 30 000 inwoners in een streek met 100 000 inwoners die vergeleken kan worden met de kuststreek. Deze streek bevindt zich langs de Vlaamse grensmaas en de centrale gemeente is Maasmechelen.

De streek beschikt over ongeveer 280 ziekenhuisbedden waarvan Maasmechelen er 41 heeft. Zijn de twee andere ziekenhuizen die na reconversie zouden overblijven ook niet bedreigd ingevolge de normen die zijn opgelegd in de diverse koninklijke besluiten? Moeten wij niet streven naar een breder overleg waardoor een perspectief wordt geopend voor een goede gezondheidszorg met voldoende bedden in de algemene ziekenhuissector zodat de inwoners daar niet verstoken blijven van een goede gezondheidszorg?

Ik vraag u met nadruk of onder meer voor Leut de termijn om om te schakelen die loopt tot 1 mei 1987 niet kan worden verlengd tot september of oktober. U weet dat herstructureren vele besprekingen vergt met personen en contacten met instellingen. Het is een moeilijke opgave zowel op juridisch als op structureel en menselijk vlak. Ik weet dat dit een moeilijke vraag is, mijnheer de minister, maar ik meen ook dat het geen onzinnige vraag is. Ik vraag dus niet het behoud zonder meer van het hospitaal Vilain XIII of geen nieuwbouw, zoals mijn streekgenoot. Het is natuurlijk gemakkelijk vanuit de oppositie dat soort vragen te stellen. Ik ben echter gehouden vragen te stellen die haalbaar zijn en die rekening houden met de wetgeving en de budgettaire mogelijkheden. Ik vraag dus een zeker respect en een overleg op uw initiatief, mijnheer de minister, in de eerste plaats voor de hele ziekenhuissector in Limburg en in de tweede plaats, zeer dringend, voor mijn eigen streek.

gedurende de jongste weken heb ik vele contacten gehad met kabinetten en vele gesprekken gevoerd met allerlei instanties. Ik ben er echter van overtuigd dat dit alles maar succes kan hebben indien daar de goede hand van een welwillend minister op rust.

Tenslotte wil ik nog een vraag stellen in verband met het reconversiecontract in Limburg en de implicaties die dat heeft op de sociale welzijnszorg. Ik weet dat het geheel van de reconversie thuisheert bij de gemeenschappen.

Ik geloof niettemin dat ook hier de concertatie en synergie van die aard moeten zijn dat alle betrokkenen, ook de overheid, samen aan gepaste oplossingen werken. Ook de welzijnsvoorzieningen, waarmee mijn provincie zeker niet overladen is, moeten hierbij worden betrokken.

Ik ben er de man niet naar om aan de klaagmuur te gaan staan. Ik klaag, integendeel, degenen aan die vaak uit demagogische overwegingen, de indruk willen wekken dat de provincie Limburg een kerkhof is, wat zeker niet waar is. Zij doen zichzelf dan voor als verkoper van kerkhofbloemen en hopen aldus veel bloemen aan dit kerkhof kwijt te raken, met als gevolg een flinke steun voor hun partij in de stemlokalen.

De heer Van In. — Dit is de uitdrukking van een slecht geweten.

De heer Didden. — Mijnheer Van In, ik heb uw partij vandaag niet willen vernoemen, maar het gaat hier inderdaad duidelijk om de voorzitter van uw partij en uw partijgenoten, die de Limburgers met zo een complex willen opzadelen en ze aldus in een moeilijke positie willen brengen. Ik behoort niet tot degenen die Limburg een doodsbeeld willen naar voren schuiven. Wij zijn, integendeel, de provincie met de meeste groeikansen. De jongste jaren hebben wij inzake economische ontwikkeling beter gepresteerd dan andere provincies. Ik kan daar vele cijfers voor opnoemen, maar ik beperk mij tot een paar. Inzake export, bijvoorbeeld, presteren wij relatief beter dan de provincie Antwerpen.

De heer Van In. — Dat is allemaal te danken aan Ford.

De heer Didden. — Niet alleen aan Ford, mijnheer Van In, maar ook aan de diverse kleine, middelgrote en grote bedrijven.

De heer Luyten. — En aan de steenkoolmijnen.

De heer Didden. — Ook inzake werkgelegenheid presteren wij beter. Wij wonen in een land met slechte statistieken.

De heer Luyten. — Met vervalste statistieken.

De heer Didden. — Op een totaal van 37 000 nieuwe RSZ-werkplaatsen in ons land voor 1985, waaronder natuurlijk ook een aantal deeltijdse werkplaatsen, waarvoor wij toch lang gepleit hebben, zijn er 7 000 in de provincie Limburg tot stand gekomen. Ik zal nog één cijfer geven en dan stop ik met de gunstige perspectieven voor Limburg. Hiermee heb ik slechts willen bewijzen dat Limburg geen kerkhof is, maar een weelderige tuin vol bloemen in de lente. Terwijl de industriële werkgelegenheid in de rest van het land slechts lichtjes toenam, kende de provincie Limburg op het einde van 1986 een toename van 2 000 werkplaatsen, exclusief de bouwsector. Dit toont toch aan dat er voor Limburg gunstige perspectieven zijn, ook al staan de zaken er vandaag slecht voor.

Tot besluit, mijnheer de minister, zou ik willen vragen of u zich mede wilt inschrijven voor het reconversiecontract voor Limburg. Wilt u via overleg een poging doen om initiatieven te nemen die de groeikansen kunnen verbeteren in de welzijnssector, die immers thuisheert in de zeer belangrijke tertiaire sector, die toch een belangrijk groeipotentieel kent.

Ik kan op dat vlak diverse concrete voorstellen, die onder meer door het LISO worden geformuleerd, naar voren brengen. Ik heb ze gedeeltelijk in drie punten samengevat: ten eerste, geef ons versneld RVT-bedden; ten tweede, geef ons een duidelijk antwoord op de universitaire ziekenhuisbedden — op dat vlak hebben wij indertijd een belofte gekregen die niet is ingevuld —; ten derde, laten wij pogen de ontmanteling in de acute ziekenhuissector voor de volwassenen zo traag mogelijk te laten verlopen. Als u daarop een antwoord kan geven, mijnheer de minister, biedt u een perspectief aan een provincie die het erg te verduren heeft. Ik weet dat u meezoekt naar oplossingen ondanks het zware werk dat u in de begrotings- en inleveringsoperatie moet leveren. Ik denk daarbij meer bepaald aan de 200 miljard besparingen waarin minister Dehaene het vuile werk moet doen. Ik stel vast dat sommige liberale ministers erin slagen pluimen op hun hoed te steken die eigenlijk voor minister Dehaene bestemd zijn. Ik moet het tegen mijn zin zeggen, maar ik ben gedwongen door de omstandigheden die ook in de welzijnszorg belangrijk zijn.

De heer Van In. — Dat is dan de christelijke nederigheid!

De Voorzitter. — Het woord is aan minister Dehaene.

De heer Dehaene, minister van Sociale Zaken en Institutionele Hervormingen. — Mijnheer de Voorzitter, ik mag de heer Didden geruststellen, ik hoef geen pluimen op mijn hoed te steken, als haan heb ik er reeds genoeg. (Men glimlacht.)

De heren Kenzeler en Didden hebben de ziekenhuisproblematiek aan de orde gebracht. Het zal wellicht op deze tribune de komende maanden nog herhaaldelijk gebeuren. Ik heb daar alle begrip voor omdat de herstructurering in die sector niet altijd gemakkelijk is en soms zelfs pijnlijk. Daarom wil ik deze gelegenheid te baat nemen om de doelstellingen van de maatregel te benadrukken. Ik verzet mij met klem tegen de voorstellingswijze van de heer Kenzeler, die beweert dat dit een louter budgettaire operatie is. Naar mijn mening gaat het enerzijds om de kwaliteit van onze gezondheidszorg en anderzijds om het voldoen van zich daarin wijzigende behoeften.

Het gaat derhalve om een herschikking van de middelen; dat is dan ook het enige budgettaire aspect. Wij kunnen niet meer handelen zoals in de jaren 1969-1970 door eenvoudigheid aan nieuwe behoeften te voldoen zonder aan herschikking te denken. De problemen die thans rijzen hebben daarmee uiteraard ook iets te maken.

Ik wil mij eveneens verzetten tegen de uitspraken dat kleine ziekenhuizen schuldig zijn. U zult van mij geen uitspraak vinden die ook maar met één pejoratief woord over deze ziekenhuizen rept. Integendeel, ik heb alle waardering voor de inspanning van het personeel en de geneesheren die daar werken. Ik ben wel verplicht hen de ogen te openen voor een aantal realiteiten die tot aanpassing dwingen. Ik kan alle begrip opbrengen voor de weerstand waarop men in de kleine ziekenhuizen stoot. Het is nooit aangenaam zich aan nieuwe omstandigheden te moeten aanpassen. In Limburg is men goed geplaatst om dit te weten. De medische technologie is dusdanig geëvolueerd dat acute ingrepen veel efficiënter en sneller kunnen worden behandeld en een veel kortere ligduur vereisen. Bijgevolg zijn er, in de kering, voor dezelfde behandelingen ook minder ziekenhuizen nodig.

Ten tweede, als wij te veel ziekenhuizen bouwen moeten wij een gegeven pakket aan middelen over een groter aantal bedden en ziekenhuizen spreiden, ten nadele van de kwaliteit dus. Om bovendien te pro-

fiteren van de voordelen van de medische vooruitgang en van de voordelen van stafwerking is een minimale capaciteit nodig. De omstandigheden zijn dan optimaler en komen zowel de werking als de financiering van het ziekenhuis ten goede. Ik ben het met de interpellant eens dat een klein ziekenhuis niet noodzakelijk duurder is. Wel stel ik vast dat de ligduur er meestal langer is, wat erop wijst dat de aanpak anders is.

Ten derde, wil ik mij verzetten tegen de bewering dat wij zouden pleiten voor mastodontziekenhuizen. Laten wij de zaken even relativeren. In het buitenland is een ziekenhuis met 150 à 250 bedden een klein ziekenhuis. Als wij over kleine ziekenhuizen praten, dan bedoelen wij de allerkleinste. Wij hebben zeker niet voor mastodontziekenhuizen gekozen.

In het besluit werd zelfs de notie van maximumcapaciteit ingeschreven om het mastodontziekenhuis te vermijden. Trouwens, de erkenningsnormen sluiten aan op een trend die zich sinds verschillende jaren heeft doorgezet en die wij alleen maar wat versnellen. Bij een vergelijking van 1962 met 1985 zie ik dat er in 1962, 371 ziekenhuizen waren, terwijl er in 1985 nog maar 272 zijn. In 1962 telden deze ziekenhuizen gemiddeld 108 bedden, in 1985, 199 bedden. In 1962 had 63 pct. van de ziekenhuizen minder dan 100 bedden, in 1985 is dat nog slechts 25 pct. In 1962 had slechts 15 pct. van de ziekenhuizen meer dan 200 bedden, in 1985 is dat 39 pct. Wij hebben deze trend dus alleen maar versterkt.

Ik wil mij voorts verzetten tegen de bewering dat deze maatregelen de werkgelegenheid zullen aantasten. Ik ben het ermee eens dat er minder tewerkstelling zal zijn in de ziekenhuissector, ook al recycleren wij 25 pct. van het personeel verbonden aan de af te schaffen bedden door het op te nemen bij een ruimere personeelsomkadering in de overige ziekenhuizen. Wanneer men echter de verzorgingssector in zijn geheel bekijkt, dan zal er ongetwijfeld geen tewerkstellingsprobleem zijn. De verzorgingssector zal een groeisector blijven voor de werkgelegenheid. Ook om deze reden hebben wij dus geopteerd voor een kwantitatief minder groot ziekenhuispakket. De verzorging van bejaarden zal in de komende jaren nog toenemen. Weliswaar gebeurt dit best zolang mogelijk thuis, al vraagt dat ook bijkomende middelen. Maar als het thuis niet verder kan, gebeurt het best in een verzorgingstehuis, eerder dan in een ziekenhuis omdat oude mensen meer verzorging vragen en niet zozeer de acute behandeling van specialisten.

Dat zijn de redenen waarom wij tot herstructurering overgaan. Ik ben het ermee eens dat daarvoor een zekere tijd nodig is. Anderzijds wil ik de heer Didden zeggen dat dergelijke operatie best onder een zekere tijdsdruk gebeurt.

Onlangs vroeg ik een ziekenhuisdirecteur wanneer volgens hem de beslissingen zouden worden genomen, als wij de maatregel zes maanden zouden uitstellen. Hij antwoordde mij: eind december.

Met andere woorden, het is mede onder druk van een datum dat men tot besluitvorming komt. Ik wil u ook doen opmerken dat eind mei de reconversie nog niet moet gerealiseerd zijn, maar dat dan wel de opties moeten worden bekendgemaakt waarvan de modaliteiten achteraf met de nodige tijd op het terrein kunnen worden verwezenlijkt.

Zo kom ik tot de situatie in Limburg. Ik onderschrijf in grote trekken de analyse van de heer Didden. Limburg heeft inderdaad geen tekort aan acute bedden maar wel aan rust- en verzorgingstehuizen. Anderzijds is het ook juist dat Limburg geen overschot heeft aan acute bedden zodat de klassieke aanpak om meer rust- en verzorgingsbedden te creëren door afschaffing van ziekenhuisbedden — tenzij tot op zekere hoogte voor N- en E-bedden — in Limburg minder operationeel is dan in de rest van het land. Bijgevolg zal men in Limburg verzorgingsbedden moeten toekennen zonder dat dit onmiddellijk gekoppeld is aan afschaffing van ziekenhuisbedden.

Hoewel ik mij op glad ijs begeef omdat ik mij hier bevind op de rand van wat tot de bevoegdheid van de gemeenschappen en wat tot de nationale bevoegdheden behoort, wil ik toch uitdrukkelijk verklaren dat ik met de collega's van de Executieven heb afgesproken dat indien het aantal bedden op voldoende wijze wordt verminderd, ik in het midden van 1987 bereid ben de nodige middelen vrij te maken voor een pool van verzorgingsbedden die vrij kunnen worden verdeeld zonder dat dit wordt gekoppeld aan bijkomende sluitingen. Het lijkt mij aangewezen dat binnen de Vlaamse Gemeenschap overleg wordt gepleegd om Limburg de mogelijkheden te geven die het anders niet zal krijgen. Ik kan daarvoor enkel pleiten bij gemeenschapsminister Lenssens die uiteindelijk de beslissing zal moeten nemen. De Vlaamse Gemeenschap lijkt mij ook het aangewezen kader om rond de problematiek van de verzorgingsinstellingen in Limburg overleg te plegen. In tegenstelling tot de sector Onderwijs, waar de nationale minister de centrale figuur is, ligt de motorfunctie voor deze materie veel eerder bij de gemeenschap. Ik kan immers enkel het algemeen kader schetsen waarbinnen de beslissingen op regionaal vlak moeten worden genomen. Ik ben graag bereid mijn medewerking te verlenen aan het overleg ter zake.

De sector van de Volksgezondheid kan trouwens model staan voor de goede samenwerking tussen gemeenschap en nationaal niveau.

Aan Limburg werd inderdaad nog niet het volledig pakket universitaire bedden waarop het recht heeft, toegewezen. Een aantal werd wel reeds toegewezen aan Genk en op het ogenblik wordt onderhandeld met Hasselt nopens het overblijvend aantal universitaire bedden.

Ik kan mij vandaag niet uitspreken over de concrete mogelijkheden wat het ziekenhuis in Leut betreft. Evenmin kan ik beloven dat daarvoor een uitzondering zal worden gemaakt. Op het ogenblik is er trouwens nog geen enkele uitzondering gemaakt. Het lijkt mij wel aangewezen dat in de streek overleg wordt gepleegd om een optimaal aanbod van ziekenhuisinfrastructuur te bereiken waaraan de streek ongetwijfeld nood heeft. Men moet ter plaatse naar een oplossing zoeken en Limburg moet zelf zijn lot in handen nemen en voorstellen uitwerken om te komen tot de best mogelijk infrastructuur waaraan ik dan graag mijn medewerking wil verlenen. (*Applaus op de banken van de meerderheid.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Kenzeler.

De heer Kenzeler. — Mijnheer de Voorzitter, laat mij de collega uit Maasmechelen zeggen dat ik geen aannemer van begrafenisbloemen ben. Ik kan met hem wellicht samen kolenhandelaar worden van de kolen die ons gisteren werden bezorgd, naar het schijnt bij hem op een zuiverder manier dan bij mij.

Mijnheer de Voorzitter, ik wens over deze problematiek niet de « demagogische toer » op te gaan. De politiek is een spel tussen oppositie en meerderheid.

In de Senaat zijn de rollen de omgekeerde van die in de gemeente. De heer Didden weet dat wij onze verantwoordelijkheid op financieel vlak op ons kunnen nemen.

Ik ben mij ervan bewust dat maatregelen moeten worden genomen om van de herstructurering te maken wat men vooropstelt en verwacht.

Mijnheer de minister, u hebt toegegeven dat er in deze streek noch te weinig noch te veel bedden zijn, met uitzondering van de RVT-bedden. U verklaarde dat het aantal ligdagen in kleine ziekenhuizen relatief groot is. In Vilain XIII — hij was de eerste minister die bij de onafhankelijkheid in dit halfroond een letterlijke vertaling voorlas — is het aantal ligdagen per patiënt — ik heb de cijfers niet bij mij maar kan ze u bezorgen — kleiner dan in bepaalde ziekenhuizen van de onmiddellijke omgeving.

Ik hoop dat u voor ons een uitzondering zal maken. Ik zal trouwens goed opletten of u niet op andere plaatsen uitzonderingen maakt.

Alle verantwoordelijken van het Maasland, gedrukt tussen de Maas en het Kempisch plateau, zullen zich over alle grenzen heen, en zonder demagogie, inspannen om een oplossing te vinden voor de ziekenhuisproblematiek van die streek.

Mijnheer de minister, u erkent de nood in onze streek. U moet dan ook bereid zijn om middelen ter beschikking te stellen ten einde de nood in de ziekenhuissector, vooral in de streek van Maasmechelen, te helpen lenigen.

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Didden.

De heer Didden. — Mijnheer de Voorzitter, ik wil in mijn repliek de minister danken voor zijn dubbele toezegging, namelijk dat enerzijds de aangroei van RVT-bedden in Limburg niet noodzakelijk gepaard moet gaan met een vermindering van de acute bedden in de volwassensector en dat anderzijds hij zijn medewerking wil verlenen aan een eventueel overleg dat vanzelfsprekend op het niveau van het Vlaamse Gewest op gang moet worden gebracht door gemeenschapsminister Lenssens.

Ik dank u daarvoor, mijnheer de minister, en ik hoop dat spoedig een oplossing zal worden gevonden.

De Voorzitter. — Het incident is gesloten.

L'incident est clos.

INTERPELLATION DE M. FLANDRE AU SECRETAIRE D'ETAT AUX AFFAIRES EUROPEENNES ET A L'AGRICULTURE SUR « LES PRODUITS ALIMENTAIRES FRELATES »

INTERPELLATIE VAN DE HEER FLANDRE TOT DE STAATS-SECRETARIS VOOR EUROPESE ZAKEN EN LANDBOUW OVER « HET VERVALSEN VAN LEVENSMIDDELEN »

M. le Président. — L'ordre du jour appelle l'interpellation de M. Flandre au secrétaire d'Etat aux Affaires européennes et à l'Agriculture sur « les produits alimentaires frelatés ».

La parole est à l'interpellateur.

M. Flandre. — Monsieur le Président, j'ai extrait d'un article du *Soir* datant du 20 février 1987 un passage qui, j'en suis certain, aura attiré l'attention du secrétaire d'Etat : « Scandale au beurre ! Prélevées dans les frigos de l'Europe verte, 360 tonnes au moins de beurre luxembourgeois, destinées à être transformées en *butter oil* à destination du Soudan et subsidiées comme telles à concurrence de 115 francs le kilo par le FEOGA, ont été frauduleusement commercialisées en Belgique sous le label « beurre frais de laiterie », après avoir été mélangées avec un produit de qualité inférieure. En outre, sous le couvert d'aides européennes identiques, 22 tonnes au minimum de beurre italien, dans la composition duquel intervenaient 45 p.c. de graisse de porc, ont été importées en Belgique, converties en beurre de cuisine et vendues comme pur laitage sur différents marchés belges et autres. En cause, les établissements Falize, de Bois-de-Villers, numéro trois parmi les principaux transformateurs belges de produits laitiers. »

Monsieur le secrétaire d'Etat, vous n'êtes pas sans savoir que les entrepôts européens de stockage contiennent plus de 1 300 000 tonnes de beurre, 700 000 tonnes de viande, 9 000 000 de tonnes de céréales et 8 000 tonnes de sucre, etc. Cet amoncellement de matières alimentaires est la conséquence de la tactique de la politique agricole commune menée par la CEE afin de soutenir le prix de vente collectif sur le marché européen. Chaque pays excédentaire est donc, en quelque sorte, « pénalisé » par le devoir de prise en charge du stockage de ses propres excédents. Les quantités de produits agricoles entreposés en différents endroits du pays sont donc relativement importantes.

Est-ce à dire pour autant que nos agriculteurs nationaux qui, depuis un demi-siècle, ont été sollicités par les différents ministères afin de produire encore et toujours plus, « gaspillent » en quelque sorte les deniers de l'Etat en « surproduisant » ?

Je ne le pense pas, mais on pourrait être tenté de le croire, puisque cette quantité incroyable de « soi-disant excédents » doit être, soit détruite, soit stockée, soit écoulée à vil prix !

De plus, toujours incités par les ministères responsables, banques et trusts de production d'engrais chimiques et de produits phyto, les agriculteurs ont employé, à tort et à travers, il est vrai, les produits synthétiques de fertilisation et de pulvérisation qui ont concouru à épuiser le sol, à polluer les nappes aquifères, à déséquilibrer l'écosystème tout entier et à frelater toutes les productions alimentaires.

Les produits alimentaires ainsi stockés sont donc qualitativement doublement « agressés » : d'un côté, déstructurés biologiquement à la production par la chimie, et de l'autre, dépréciés par les traitements nécessaires pour le stockage. A quand l'irradiation alimentaire généralisée ?

Et que faire de ces produits stockés dont personne ne veut... ? Mystère et boule de gomme ! C'est une idée : on pourrait en faire des gommes ! Un faible pourcentage est revendu à bas prix aux institutions sociales, aux pays du tiers monde ou distribué gratuitement aux organisations caritatives. Mais pour le reste ?

Il semble cependant qu'un certain pourcentage de ces stocks peut devenir l'objet de multiples triturations aux fins de transformations et favoriser ainsi l'installation de la fraude industrielle sous couverture officielle. L'hypothèse d'une fraude potentielle sur un pourcentage non négligeable des aliments stockés, née de faits divers récents dévoilés par les médias, m'oblige à vous interpeller, monsieur le ministre, et à vous demander de vous exprimer : sur les quantités et les transformations légalement autorisées, sur les conditions de réalisation, sur les coûts non seulement des opérations mais aussi sur les prix de rachat, les prix de revient, et sur les coûts de production marginale de ces matières au niveau du pays.

Est-il besoin de vous rappeler, monsieur le secrétaire d'Etat, que les excédents alimentaires coûtent deux fois aux contribuables, producteurs et consommateurs, tout d'abord à la surproduction et, ensuite, au stockage ?

Prenons l'exemple d'un fermier qui aurait produit, en 1975, 100 000 litres de lait et dont les frais présumés de production se seraient élevés à 500 000 francs, chiffre fictif, je vous l'accorde.

Dix ans plus tard, soit en 1985, cet agriculteur poussé à la production par la nécessité de rentabiliser la machine économique — et non plus cette fois par les ministères responsables — produirait, par obligation économique cette fois, 200 000 litres de lait avec un coût de production de 700 000 francs pour les 100 000 premiers litres et un coût de 950 000 francs pour les 100 000 litres supplémentaires.

Or donc que cette nouvelle production ne peut être absorbée par le marché, la CEE intervient, le stockage est envisagé et... payé ! Cela coûte cher, très cher, et vous devriez le savoir, monsieur le ministre !

Cet exemple a été choisi afin de vous détailler concrètement le coût « double » de la surproduction, dont je vous parlais au début de cette intervention.

Il est donc humainement inadmissible de devoir constater que les consommateurs vont acheter, avec les quelques deniers qui leur restent, des produits alimentaires qui ont coûté à la surproduction, au stockage et à la trituration de transformation pour une qualité frelatée et médiocre et ce pour le plus grand profit de... Connaissez-vous les bénéficiaires de pareilles tractations malhonnêtes, monsieur le ministre ? Je vous le demande !

Personnellement, je commence à douter fortement de la moralité de tous ceux qui prônent le suivi actuel de la politique agricole commune qui conduit à de pareilles malhonnêtetés ! Il n'y a pas d'autres mots pour qualifier ces fraudes. Quand je pense que la CEE s'était fixé entre autres comme but primordial de départ, le maintien du bas prix des denrées alimentaires à la consommation et parallèlement, le maintien du revenu des producteurs !

Où ou non, monsieur le secrétaire d'Etat, la CEE a-t-elle poursuivi ses objectifs de départ ; les a-t-elle atteints, et si non pourquoi ?

Il apparaît d'une façon tout évidente que les prix à la consommation, à quelques rares exceptions près, ont « grimpé » et que le revenu des agriculteurs ne cesse de se détériorer.

Or, quand un parlementaire de la majorité présente récemment en commission — vous étiez présent, monsieur le secrétaire d'Etat, et moi également — sa proposition de loi qui visait à taxer les huiles et graisses végétales, afin de mettre fin à la disparité séculaire entre la margarine et le beurre, et que le ministre responsable la rejette formellement, je suis tout de même en droit de m'interroger !

M. De Keersmaecker, secrétaire d'Etat aux Affaires européennes et à l'Agriculture, adjoint au ministre des Relations extérieures. — Quelle était votre dernière phrase ?

M. Flandre. — J'ai dit que le ministre responsable avait formellement rejeté la proposition de loi du sénateur Bataille. Vous étiez présent à cette commission et moi aussi, monsieur le secrétaire d'Etat.

M. De Keersmaecker, secrétaire d'Etat aux Affaires européennes et à l'Agriculture, adjoint au ministre des Relations extérieures. — Je m'expliquerai tout à l'heure sur ce point parce qu'il est important. Il me semble que vous mélangez plusieurs aspects du problème.

M. Flandre. — Je considère également que c'est très important et je suis donc en droit de m'interroger sur ce refus. Cette proposition est attendue depuis plus de vingt ans par l'agriculture nationale et elle allait enfin mettre à égalité commerciale le beurre et la margarine, ce qui n'a jamais été réalisé jusqu'à présent. Cette proposition allait susciter le rapprochement d'une agriculture technocratique de la base agricole. Excusez-moi l'expression, monsieur le secrétaire d'Etat, mais « vous avez raté le coche ».

Rejet formalisé sous prétexte de désaccord avec le GATT — c'est ce que vous avez dit — et c'est là justement que rien ne va plus ... et que la contradiction avec le « privilège » européen s'installe.

Ainsi donc, la CEE s'impose de vouloir continuer à importer les matières de base détaxées, dédouanées, à bas prix, qu'elle fait transformer « en stoemelincx », en Europe en produits finis, qu'on retrouve sur les comptoirs européens et tout simplement sur les comptoirs des magasins nationaux. Et elle ose se vanter de « privilégier » le commerce intérieur et de s'efforcer de garantir le revenu aux producteurs européens ! Chapeau !

Je dénonce publiquement cette « magouille criminelle » qui profite à quelques grosses légumes, qui fleurit sur les reins des exploités du tiers monde — car ces produits viennent de là — et qui trouve sa bonne conscience sur le dos et la naïveté des agriculteurs européens !

M. De Keersmaecker, secrétaire d'Etat aux Affaires européennes et à l'Agriculture, adjoint au ministre des Relations extérieures. — Je souhaiterais que vous repreniez votre raisonnement sur les huiles et les graisses, Monsieur Flandre, car pour vous répondre, il faut d'abord que je vous comprenne.

M. Flandre. — J'ai lu un article de presse, que vous avez d'ailleurs écouté, datant du 20 février et qui dénonce la trituration de certains produits destinés à l'exportation et où l'on retrouve 40 p.c. de graisse de porc.

Oui ou non, ai-je le droit de dire que ces triturations sont malhonnêtes et criminelles ?

M. De Keersmaecker, secrétaire d'Etat aux Affaires européennes et à l'Agriculture, adjoint au ministre des Relations extérieures. — Il ne s'agit pas de cela. Vous avez parlé des pays en voie de développement.

M. Flandre. — J'ai dit que je dénonçais publiquement ces magouilles criminelles qui profitent à quelques « grosses légumes » et je vous demanderai d'ailleurs de dénoncer, à cette tribune, ces magouilles qui fleurissent sur les reins des exploités du tiers monde.

D'où viennent le sorgho et le manioc, monsieur le secrétaire d'Etat ? D'où viennent certains produits importés du tiers monde, sans être taxés ou dédouanés ?

M. De Keersmaecker, secrétaire d'Etat aux Affaires européennes et à l'Agriculture, adjoint au ministre des Relations extérieures. — Mais pourquoi, dans une même phrase, mettez-vous en relation ces produits et l'introduction, dans le beurre, de graisse de porc ? J'aimerais comprendre.

M. Flandre. — Je prends l'exemple des tourteaux pour le bétail ; pourquoi ne pas les fabriquer avec des céréales européennes ?

M. De Keersmaecker, secrétaire d'Etat aux Affaires européennes et à l'Agriculture, adjoint au ministre des relations extérieures. — A ce propos, je sais ce que vous voulez dire, mais je ne vois toujours pas la relation avec cette histoire de trituration de graisse de porc constatée dans un cas précis de transformation de beurre.

M. Flandre. — Il ne s'agit pas d'un cas précis. La preuve en est que j'ai cité deux extraits d'articles différents.

M. De Keersmaecker, secrétaire d'Etat aux Affaires européennes et à l'Agriculture, adjoint au ministre des Relations extérieures. — Je n'ai pas autant que vous le temps de lire la presse, mais je voudrais comprendre. Je ne vois pas la relation, je le répète, entre les produits des pays en voie de développement et l'introduction de graisse de porc dans le beurre !

M. Flandre. — C'est précisément le sujet de mon interpellation. L'un et l'autre font partie, à mon sens, des mêmes tractations. Je vous ai parlé de magouilles criminelles qui doivent être dénoncées publiquement même si elles se déroulent à un niveau européen, voire extra-européen.

M. De Keersmaecker, secrétaire d'Etat aux Affaires européennes et à l'Agriculture, adjoint au ministre des Relations extérieures. — En quel sens ?

M. Flandre. — Si vous voulez bien me laisser continuer, monsieur le secrétaire d'Etat, vous auriez peut-être la réponse à vos questions. J'en suis même convaincu.

Je suis toujours clair quand je vous interpelle.

M. De Keersmaecker, secrétaire d'Etat aux Affaires européennes et à l'Agriculture, adjoint au ministre des Relations extérieures. — Alors, vous n'êtes pas dans un bon jour !

M. Flandre. — Admettons que je ne suis pas dans la bonne minute, mais il se peut que la minute suivante soit meilleure et qu'elle vous apporte toute la compréhension souhaitée, si toutefois vous me permettez de continuer.

Je dénonce donc publiquement ces magouilles criminelles qui profitent à quelques grosses légumes, fleurissent sur les reins des exploités du tiers monde et trouvent leur bonne conscience sur le dos et la naïveté des agriculteurs européens.

Ainsi donc, une fois de plus, la politique vise des intérêts particuliers et non plus de bien-être général, et continue à favoriser la fabrication et le commerce de produits frelatés au détriment des produits sains.

Je vous invite ainsi, par exemple, à vous renseigner sur les composantes de la margarine et à les comparer aux composantes du beurre dans la fabrication duquel n'entre aucune substance chimique, si ce n'est celle, malheureusement, des résidus de fertilisation et de pulvérisation !

Comment expliquez-vous, monsieur le secrétaire d'Etat, qu'il ait fallu que ce soit l'administration des douanes — nouvelle question que je vous pose — qui ait mis le doigt sur l'affaire de la fraude du beurre du Bois-de-Villers qu'on a retrouvé en tant que beurre subventionné, « retrafié » par quelque 40 p.c. de graisse de porc et revendu comme beurre frais de laiterie ? Que font donc les contrôleurs de l'Office du lait ?

D'où question supplémentaire, monsieur le secrétaire d'Etat, les moyens employés sont-ils suffisants pour le bon fonctionnement des services de contrôle ou bien alors, pareilles infractions ne sont-elles pas la preuve évidente de leur mauvaise organisation ou tout simplement, peut-être, la preuve d'une recherche d'écoulement illicite d'une partie considérable des marchandises émanant des stocks de la CEE ? Je n'accuse pas, mais je m'interroge, voyez-vous, monsieur le secrétaire d'Etat, et c'est normal ! C'est mon rôle.

Après mes différentes interrogations et critiques ouvertes, j'en arrive à proposer au gouvernement une série de réflexions et d'alternatives, que je m'efforce de vouloir concrètes et réalistes.

Ainsi, je reconnais n'avoir pas parlé d'un des buts de la politique agricole commune de la CEE, qui est de nourrir tous les hommes de la terre. But évident et primordial de notre agriculture.

Or donc que la volonté nouvelle s'oriente vers la limitation de production, l'agriculture actuelle se souciera-t-elle toujours vraiment de nourrir tous les hommes de la terre ? Vous voyez, monsieur le Secrétaire d'Etat, que le cercle est vraiment vicieux.

Pour nous, certes, le but a été atteint — qui oserait dire le contraire — du moins, et je le précise, pour ceux qui savent encore payer de leurs deniers et manger à leur faim.

Car, non seulement, nous ne connaissons plus les disettes, mais de plus, nous ne savons plus que faire de nos excédents. Bientôt, nous ne saurons plus respirer tellement ils nous étoufferont.

Le beurre et la poudre de lait s'entassent dans les frigos de la CEE, le blé dans les silos et les fruits sont jetés à la décharge publique !

En y regardant de plus près, trois problèmes restent à résoudre : premièrement, si nous avons atteint la quantité de production, la qualité dite « biologique » des aliments fait cruellement défaut. Deuxièmement, le problème d'écoulement des excédents n'est pas résolu, loin s'en faut ; et troisièmement, les pays sous-développés n'ont pas atteint le niveau quantitatif vital de production.

Le but de ce paragraphe de mon interpellation n'est pas de développer ces trois points à un niveau descriptif, mais bien de tenter d'apporter des solutions, parce que cela aussi vous intéresse surtout. Je vous demande donc, monsieur le secrétaire d'Etat, de répondre aux trois questions suivantes :

1. Les aliments de la production actuelle sont-ils capables de nous maintenir à eux seuls en bonne santé ?
2. Avez-vous trouvé une solution au problème des excédents ?
3. Les moyens connus de la technique agricole moderne ont-ils permis une autoproduction satisfaisante dans les pays sous-développés ?

M. De Keersmaecker, secrétaire d'Etat aux Affaires européennes et à l'Agriculture, adjoint au ministre des Relations extérieures. — Je regrette que le ministre de la Santé publique soit parti, car il aurait pu nous donner les chiffres relatifs à la santé de la population.

M. Flandre. — Ces trois questions font partie du contexte, je le répète. Tout cela faisait suite au paragraphe précédent et ces questions devaient confirmer négativement, malheureusement pour moi, mes doutes au sujet de ce que j'avais énoncé antérieurement.

Monsieur le secrétaire d'Etat, vous devez savoir que d'autres techniques agricoles ont été expérimentées sur différents continents, officialisées par plusieurs nations, mais pas encore en Belgique malheureusement.

Les produits issus de cette nouvelle forme d'agriculture, appelée agriculture biologique, peuvent non seulement fournir à notre organisme ce dont il a besoin mais de plus, ils ne présenteront jamais les inconvénients dus à la surproduction, et ce tout simplement, parce que le but essentiel de l'agriculture biologique est un but qualitatif et non pas quantitatif seulement !

Elles sont coûteuses pour ces pays manquant d'infrastructures industrielles et, seule, l'agriculture biologique, qui permet d'augmenter considérablement les rendements des cultures vivrières de ces pays — voyez pourquoi je vous parlais tout à l'heure des importations intempestives des productions industrielles du tiers monde —, ne présente pas les inconvénients qui ont été mentionnés.

Les consommateurs réclament aujourd'hui des aliments de qualité, et non des produits frelatés frauduleusement comme ce beurre au saindoux de porc ! Cette qualité ne doit pas seulement être basée sur des normes officielles de critères d'apparence extérieure, mais aussi sur les qualités organoleptiques, c'est-à-dire gustatives.

Les consommateurs y ont droit, leur organisme aussi; vous devez leur accorder ce droit et je vous en donne les moyens, par l'agriculture dite biologique.

Monsieur le secrétaire d'Etat, les consommateurs et leurs organes en ont assez d'être dupés par le beurre au saindoux, le vin au méthanol et à l'antigel, le poulet et la viande de bœuf aux hormones, les agrumes au diphényl, le pain aux pesticides ainsi que par la PAC de la CEE qui prend de plus en plus le goût du sang et qui s'évertue à faire tomber chaque année, sous prétexte d'assainissement, quelque 5 000 têtes d'agriculteurs, victimes de sa politique.

Pendant ce temps-là, la CEE continue à importer des matières de base dédouanées, détaxées — et cela répond aux questions que vous vous posiez —, maintenant le bastion de domination industrielle sur les pays du tiers monde pour le plus grand profit de ... A vous, monsieur le secrétaire d'Etat, de dénoncer les profiteurs et les coupables !

Je vous remercie d'avoir eu la patience de m'écouter, ainsi que des réponses que vous voudrez bien m'accorder. (*Applaudissements sur les bancs Ecolo et Agaleu.*)

M. le Président. — La parole est à M. De Keersmaecker, secrétaire d'Etat.

M. De Keersmaecker, secrétaire d'Etat aux Affaires européennes et à l'Agriculture, adjoint au ministre des Relations extérieures. — Monsieur le Président, l'honorable interpellateur a abordé de nombreuses questions en relation assez lointaine avec le problème de base de certains constats et contrôles.

Il m'a interrogé sur la législation et l'organisation des services nationaux et européens.

Il m'est impossible de faire le point sur toutes ces questions compliquées et très techniques. Je me propose de lui soumettre une documentation aussi complète que possible concernant les données à propos desquelles il m'a demandé des explications, ceci non pas dans le but d'éclaircir certaines questions, loin de là, mais afin d'éviter d'entrer dans des détails trop techniques et complexes qui n'éclaireraient pas davantage ce débat.

Les dispositions légales sur lesquelles nos services organisent la transformation, la distribution et le contrôle de qualité des produits alimentaires en général, des produits laitiers en particulier et notamment du beurre sont la loi du 8 juillet 1935 relative aux beurres, margarines, graisses préparées et autres matières grasses comestibles, mise en exécution par l'arrêté royal du 22 octobre 1976 relatif au beurre et aux mélanges de beurre et instituant un contrôle officiel du beurre; l'arrêté royal du 21 octobre 1968 concernant l'agrégation préalable des entreprises de transport, de préparation, de transformation ou de conditionnement des produits laitiers, et ses modifications, et l'arrêté royal du 27 février 1963 relatif à la distribution des produits laitiers. Je vous en remettrai les textes d'ailleurs.

Cette législation prévoit la définition et la composition du produit « beurre », qui est protégé, comme vous le savez.

Elle impose aux préparateurs et aux commerçants de beurre : tout d'abord, une agrégation préalable de mon département, plus particulièrement de ses services économiques, ensuite, la tenue d'un registre spécial indiquant pour chaque fabrication : la date de l'opération, la quantité de beurre obtenue entrée ou sortie avec, éventuellement, le nom et l'adresse du fournisseur ou du destinataire de ce beurre, et à la fin de chaque journée, le stock existant dans l'établissement.

Elle institue enfin un contrôle officiel du beurre, en vue de donner au consommateur des garanties concernant l'origine et la qualité du produit. Cette expertise, conformément à un règlement arrêté par le ministre de l'Agriculture, prévoit notamment une analyse du beurre en laboratoire et un examen portant sur ses qualités organoleptiques par un jury dont les membres sont désignés par le ministre de l'Agriculture.

L'exécution et le contrôle du respect des dispositions légales sont effectués par le ministère de l'Agriculture, plus particulièrement par son service des produits animaux, et par l'Office national du lait et de ses dérivés.

Cette réglementation concerne donc le niveau national.

Pour ce qui est des dispositions légales et réglementaires de la Communauté européenne, je tiens, monsieur Flandre, à vous donner une réponse à la question générale que vous avez posée et qui est la suivante : la politique agricole commune a-t-elle réalisé les objectifs

définis par le traité de Rome, plus particulièrement en son article 39 : productivité, stabilisation des marchés, approvisionnement des consommateurs à des prix raisonnables, revenu équitable des producteurs, etc. ?

Dans l'ensemble, ces objectifs ont été atteints. Certains, comme la productivité, l'ont été à un degré qui nous cause actuellement de considérables problèmes. Cette matière fait partie du vaste problème qui nous occupe depuis des années et doit faire l'objet d'un débat. Il serait plus utile de tenir celui-ci à l'occasion de la discussion du budget de mon département, au cours de laquelle nous traiterons de tous les aspects européens de la politique agricole.

Par votre deuxième question, monsieur Flandre, vous m'avez, en quelque sorte, reproché d'avoir rejeté la proposition de M. Bataille de taxation des importations d'oléagineux, huiles et graisses quelles qu'elles soient, qui sont en concurrence avec la production nationale.

Vous semblez oublier que je n'ai pas été indifférent au souci exprimé par l'auteur de cette proposition. Au contraire, je suis de ceux qui, depuis des années, défendent, au sein du conseil des ministres, une proposition de taxation non discriminatoire et conforme aux règles du GATT qui poursuit les mêmes objectifs que ceux de la proposition de notre collègue. Je dois néanmoins m'opposer à celle-ci pour la simple raison qu'elle ne cadre pas avec les dispositions de la Communauté européenne où la taxation est devenue impossible aux frontières intérieures.

C'est pour cette raison que la commission a proposé une taxe à la stabilisation. Celle-ci produit ses effets aux frontières extérieures par la taxation des oléagineux en concurrence avec l'huile d'olive, mais aussi à l'intérieur de la Communauté par la taxation sur la transformation des produits semblables. En effet, cette mesure ne peut être discriminatoire, car elle serait en contravention avec les règles du GATT.

Le gouvernement belge soutient cette proposition-là. Mes propos sont conformes à la déclaration gouvernementale. Vous interprétez incorrectement, monsieur Flandre, les explications que j'ai données à la commission de l'Agriculture de cette assemblée.

Vous oubliez, par ailleurs, un point tout à fait fondamental. Les règles du GATT constituent la base légale qui organise le commerce mondial. Les respecter est une chose essentielle pour la Communauté européenne, mais aussi pour un pays qui vit de son exportation et de sa compétitivité.

Vous semblez perdre de vue, monsieur Flandre, que ces règles sont antérieures à l'établissement des réglementations de base de la Communauté européenne concernant l'agriculture.

La mise en œuvre de ces mesures nous a contraints durant le Kennedy Round et le Tokyo Round à négocier leur admission par nos partenaires commerciaux. Ceux-ci, dans le contexte mondial, ont évidemment exigé la non-taxation d'une quantité de produits comme certains substituts céréaliers et plus particulièrement les oléagineux.

Cette exigence de nos partenaires se justifiait par le souci de soutenir, d'une part, leur propre production et, d'autre part, vous ne semblez pas bien le comprendre, la viabilité de certaines productions de pays en voie de développement.

Dès lors, qu'on le veuille ou non, nous sommes condamnés à respecter ces données. Nous ne perdons pas de vue les intérêts des pays en voie de développement pas plus que nous ne soutenons des intérêts douteux, comme vous sembliez le dire par un terme qui m'échappe.

M. Flandre. — Appelons cela l'immoralité.

M. De Keersmaecker, secrétaire d'Etat aux Affaires européennes et à l'Agriculture, adjoint au ministre des Relations extérieures. — L'obligation de respecter les règles du GATT est essentielle. Nous devons en tenir compte.

Cela dit, quelles actions la Communauté européenne met-elle en œuvre en vue d'équilibrer les marchés ? Que fait-elle pour employer le plus utilement possible les stocks malheureusement énormes ?

En effet, contrairement à ce que vous avez dit, monsieur Flandre, les stocks ne sont pas « relativement » élevés; ils le sont catastrophiquement : un million 300 000 tonnes de beurre, plus d'un million de tonnes de poudre de lait, plus de 600 000 tonnes de viande et une quantité d'autres denrées ! La valeur totale du stock représente environ 500 milliards de francs belges. Le coût administratif — vous avez raison à cet égard — atteint annuellement environ 70 milliards de francs belges; nous n'avons même plus l'illusion de soutenir le marché en supportant pareille dépense. La situation est catastrophique, j'en conviens. Vous m'avez demandé si j'avais résolu le problème des excédents.

Personnellement non, évidemment. Mais notre pays, par le mandat donné au gouvernement, participe à une action sérieuse, efficace, qui se situe à deux niveaux.

Nous essayons de rétablir un équilibre du marché. De quelle manière ? Tout d'abord en demandant aux producteurs un effort de limitation importante. Cet effort est nécessaire et nous l'accompagnons de compensations, que vous connaissez, en garantissant ainsi, mais dans des limites moindres, le prix à la production. Ensuite, nous avons un programme de démantèlement des stocks. Aux différentes actions, que j'énumérerai, s'en est ajoutée une autre, depuis hier en fait, puisque, au conseil des ministres des Affaires étrangères de la CE nous avons finalisé les réglementations. Nous avons décidé de démanteler une quantité de plus d'un million de tonnes de beurre, ce qui coûtera 150 milliards de francs belges soit 3,2 milliards d'écus. Nous ne disposons pas des fonds nécessaires; la Communauté européenne ne les a pas non plus. La dépense devra être supportée par les épargnes réalisées à l'avenir et qui créeront des espaces financiers à partir de 1989 sur le budget européen, mais préfinancés par les Etats nationaux, dont la Belgique, chacun pour sa part dans les excédents. Les frais intercalaires, les intérêts, les frais financiers de ce préfinancement seront supportés en 1987 et 1988 par le budget de la Communauté européenne.

En dehors de ce programme fondamental, qui est une condition de crédibilité de l'action de limitation de la production, nous développons des actions de réduction des stocks. C'est dans le cadre de certaines de celles-ci qu'ont été relevés les cas litigieux auxquels vous avez fait allusion.

Ces actions consistent en la vente à des prix réduits de beurre de stock public ou en l'attribution d'une aide pour utiliser du beurre du marché pour certaines destinations.

Il s'agit : du secteur alimentaire : pâtisserie, confiserie, glaces; d'utilisateurs bien déterminés : institutions sociales, forces armées; de l'aide alimentaire; de mesures d'écoulement, au profit de tous les consommateurs de beurre de Noël, beurre concentré pour la cuisine; et enfin de l'exportation vers certains pays tiers, tels l'Union soviétique.

Le beurre peut être utilisé en l'état ou après transformation en beurre concentré dans des entreprises agréées par le ministère de l'Agriculture, administration des Services économiques.

En aide alimentaire, le beurre en stockage public est mis à la disposition des opérateurs, et l'adjudication ne porte que sur les frais de transformation, souvent en butteroil, et de livraison. Pour une livraison FOB, ces frais se situent normalement dans une fourchette de 20 à 30 écus les 100 kilos, soit de 9,50 à 14 francs le kilo.

Au cas où le produit requis n'est pas disponible en stock public, il peut être acheté sur le marché.

Pour certaines destinations comme l'Inde, par exemple, il faut recourir à ce système puisqu'on ne peut trouver de beurre doux sur le marché, qualité exigée par les acheteurs de ce pays.

Il faut évidemment recourir à une aide pour compenser la différence de prix, laquelle est accordée, dans le cas présent, par le FEOGA par le biais de l'OBEA, pour le compte de notre pays.

Pour l'année 1986, 550 000 tonnes de beurre ont ainsi été écoulées en vertu des différents règlements que je viens de mentionner.

En ce qui concerne les contrôles, chaque règlement prescrit d'une façon bien précise le caractère et la périodicité des contrôles à effectuer par les instances nationales. L'utilisateur est d'ailleurs obligé de constituer une caution pour garantir la bonne fin de l'opération. Cette caution, à déposer à l'OBEA, est égale à la différence entre le prix d'intervention, actuellement de 313,20 écus par 100 kilos, soit 148,24 francs par kilo, et le prix de cession du beurre, augmenté de 10 p.c.

Cette caution n'est libérée que sur base des contrôles prescrits par le règlement communautaire concerné. Il est à signaler que dans le secteur du beurre, le niveau de ces cautions est généralement très élevé.

Certains règlements nécessitent l'intervention de plusieurs de ces organes de contrôle; dans ces cas, une coordination est mise en place au niveau interministériel, la Commission économique interministérielle.

Ainsi, le contrôle dans les laiteries et beurrieres est effectué par les agents de l'ONL, dans les usines pour aliments de bétail, par l'Inspection des matières premières, dans l'industrie alimentaire par l'Inspection générale économique dépendant du ministère des Affaires économiques, les deux autres services relevant de mon département.

Dans notre pays, le contrôle se fait d'une manière permanente, sur place, ce qui n'est pas toujours exigé par la réglementation communautaire.

D'aucuns affirment que, dans d'autres pays, on se borne très souvent à procéder au contrôle de la comptabilité. Chez nous, ce contrôle sur place est complété régulièrement par un contrôle de la comptabilité de l'entreprise. Il est évident qu'à chaque opération de transformation de beurre, il y a prise d'échantillons et analyse de ces échantillons dans des laboratoires spécialisés : laboratoires de l'ONL, de nos

laboratoires d'analyse dépendant du service « produits animaux », de l'Inspection des matières premières et des Affaires économiques.

Il ressort de tout ce qui précède que le moindre non-respect des dispositions légales — nationales ou communautaires — peut avoir de très graves conséquences pour l'entreprise concernée, sur le plan économique — retrait éventuel du titre d'agrément — et financier — perte de la caution constituée — et sur le plan d'éventuelles sanctions pénales. S'il y a fraude caractérisée, il sera procédé à des poursuites.

Par ailleurs, je puis confirmer que plusieurs dossiers litigieux font aujourd'hui l'objet d'une enquête auprès de mes services, suite à divers contrôles effectués par l'Office national du lait, par l'Inspection générale économique dépendant des Affaires économiques, et par l'administration des Douanes, relevant du ministère des Finances.

En ce qui concerne les dossiers litigieux, j'attire l'attention sur le fait que les intérêts de la Communauté européenne ont été protégés au maximum.

La firme citée par l'honorable membre a évidemment dû constituer une caution. Celle-ci sera recouvrée, si elle a été libérée, ou saisie, conformément aux dispositions des règlements communautaires concernés, dans la mesure où des infractions sont établies. L'enquête est en cours. La CEE a été saisie des constats établis, que nous sommes obligés de lui transmettre et, par la voix de la commission, peut intervenir en supprimant les paiements dus à l'OBEA, office responsable pour ces opérations. Elle peut ou non prendre cette mesure, après avoir examiné les résultats de l'enquête.

Dans les prochains jours se tiendra, à mon initiative et dans mes services, une réunion interministérielle afin d'examiner la situation et, éventuellement, de constater les contraventions découlant des constats établis.

Vous m'avez posé quatre questions, monsieur Flandre. J'ai déjà répondu à celle relative à la solution du problème des excédents.

Vous m'avez également demandé si nous disposons de moyens de contrôle. Il va de soi qu'il est difficile d'obtenir les moyens nécessaires pour assurer un contrôle absolu. Tout ce que je puis dire, c'est que notre Office national du Lait compte à peu près 65 inspecteurs chargés de ces opérations de contrôle, que nos laboratoires d'analyse dépendent directement de mon département en ont quatre et que, par ailleurs, les services de l'Inspection économique, dépendant de mon collègue des Affaires économiques, en comptent bien davantage encore. Ces inspecteurs doivent effectuer les contrôles imposés par les législations nationale et européenne.

Ce sont donc ces services qui sont chargés d'établir les constats. Je le répète : à l'heure actuelle, les enquêtes continuent.

Vous m'avez demandé si les aliments actuels étaient à même de maintenir l'état de santé de notre population. C'est un bien vaste problème ! J'ai dit tout à l'heure que, si mon collègue de la Santé publique avait été prévenu, il aurait pu fournir ces données aussi objectives que possible en réponse à cette question.

Je crois qu'il faut toujours essayer d'améliorer la qualité de nos aliments, et nous nous y employons. La Commission des Communautés européennes a introduit des propositions en ce sens et, au cours de l'année dernière déjà, le Conseil des ministres a accepté des normes de qualité améliorées dans le secteur des céréales. Vous n'êtes pas sans savoir que nos lois nationales, qui ne sont malheureusement pas toutes harmonisées, fixent des normes et des contrôles de qualité qui, ainsi que j'ai eu l'occasion de le souligner à la Chambre, en réponse à d'autres interpellations, sont parmi les plus sévères de la Communauté européenne.

De manière générale, nous pouvons dire que l'état de la santé publique s'améliore de plus en plus et que la longévité augmente, tout en s'accompagnant des déboires engendrés par l'évolution de notre civilisation, à savoir, les maladies dites de civilisation et, notamment, psychosomatiques. Dans ce domaine-là également, nous devons agir au maximum de nos possibilités. L'alimentation joue un rôle très important, et nous devons, bien entendu, y veiller.

Une autre question portait sur l'aide que nous apportons aux pays en voie de développement. Elle pourrait, à elle seule, faire l'objet de tout un débat. La position de notre gouvernement est d'intervenir au maximum au niveau de l'aide alimentaire urgente à court terme, mais, structurellement et à plus long terme, de développer les cultures vivrières, en évitant d'imposer nos méthodes de culture, nos techniques très développées mais inadaptées aux possibilités d'exploitation, au climat et aux modes de consommation de ces pays.

C'est évidemment le ministre de la Coopération au Développement, responsable en la matière, qui doit veiller à la qualité de notre aide, mais je puis vous assurer que les objectifs que nous poursuivons vont certainement dans le sens de vos préoccupations.

Je crois ainsi, monsieur le Président, avoir répondu à l'essentiel des questions et remarques formulées par l'honorable interpellant. (*Applaudissements sur les bancs de la majorité.*)

M. le Président. — La parole est à M. Flandre.

M. Flandre. — Monsieur le Président, je serai très bref. Une de vos réponses, monsieur le secrétaire d'Etat, m'a cependant paru quelque peu déconcertante. Vous avez qualifié la montagne de beurre de « catastrophiquement élevée ». Je suis persuadé que si des fermiers étaient présents dans cet hémicycle, ils vous poseraient la question suivante : pourquoi, alors que cette montagne de beurre est catastrophique, la CEE s'acharne-t-elle à poursuivre ses importations de beurre néo-zélandais à concurrence, je crois, de 70 000 tonnes, selon le dernier contrat signé ?

M. De Keersmaecker, secrétaire d'Etat aux Affaires européennes et à l'Agriculture, adjoint au ministre des Relations extérieures. — Cette situation résulte du fait que nous sommes engagés en la matière par des accords qui ont été conclus en 1973 dans le cadre de l'élargissement de la Communauté. Ces accords soutiennent, je le reconnais, une production concurrente. La Nouvelle-Zélande vit sans doute trop unilatéralement de la production laitière, mais il s'agit d'agriculteurs, d'hommes comme nous, et j'estime que nous ne pouvons pas, du jour au lendemain, tirer un trait sur un accord qui a été conclu voici plusieurs années, et réduire à néant, de ce fait, l'économie d'un pays.

Cela étant dit, que faisons-nous ? Chaque année, nous renégocions une diminution de ces importations à la lumière de nos propres efforts de restriction. Elles sont passées de 125 000 tonnes à quelques 70 000 tonnes actuellement. De plus, nous demandons à la Nouvelle-Zélande de diversifier sa production.

Par ailleurs, en important ce beurre, nous ne sommes pas totalement désintéressés. Si ce tonnage n'est pas acheté par les pays de la Communauté européenne, nous risquons de connaître des difficultés supplémentaires. En effet, le tonnage mis au prix que vous savez, sur le marché mondial déjà sursaturé, ferait baisser davantage les prix.

Telle est ma réponse, que vous connaissiez déjà, d'ailleurs. Il ne sert à rien de poser toujours les mêmes questions pour s'entendre répondre les mêmes choses.

Comme vous, je regrette cet état de choses mais, en matière de politique, il faut choisir. Nous ne sommes pas seuls, et il faut en tenir compte.

M. Flandre. — Votre réponse vous satisfait peut-être, mais je vous assure qu'elle ne satisfait en rien l'agriculteur européen ou l'agriculteur belge.

Vous avez parlé de la politique qu'il convenait de mener. Vos explications me paraissent contradictoires. En effet, dans la première partie de votre réponse, vous avez souligné que la politique menée envers les pays du tiers monde améliorerait leur viabilité, et vous avez évoqué, bien sûr, les importations, par l'Europe, de leurs produits industriels. Vous avez terminé, toujours à propos du tiers monde, en disant que j'avais bien fait de parler des cultures vivrières, car c'est dans ce sens-là qu'il fallait aller. Vous auriez dû comprendre qu'il y a là une contradiction flagrante...

M. De Keersmaecker, secrétaire d'Etat aux Affaires européennes et à l'Agriculture, adjoint au ministre des Relations extérieures. — Pas du tout !

M. Flandre. — En voulant continuer à importer des productions imposées par la CEE, d'une certaine manière — non par la force, il va de soi, mais économiquement — vous avez incité les pays du tiers monde à abandonner les cultures vivrières et vous maintenez, en quelque sorte, un bastion de domination politique. Ils n'ont plus d'autre choix que de produire pour l'Europe, entre autres.

Mais, surtout, en les amenant à abandonner leurs cultures vivrières, en important leurs produits industriels, vous les dominez en quelque sorte économiquement et les précipitez dans une certaine misère alors qu'il faudrait précisément doter les pays du tiers monde des moyens techniques pour développer leurs cultures vivrières, sans recourir, il va de soi, aux produits chimiques.

C'est cette contradiction...

M. De Keersmaecker, secrétaire d'Etat aux Affaires européennes et à l'Agriculture, adjoint au ministre des Relations extérieures. — Il n'y a aucune contradiction dans mes propos. Ce n'est pas ma faute si les 66 pays avec lesquels la Communauté européenne est liée dans le cadre du Traité de Lomé, produisent toute une série de produits qu'ils sont en mesure d'exporter vers la Communauté européenne, pour 99 p.c., sans droits de douane.

C'est un état de choses auquel je ne puis rien. Ces gens vivent de cela et la seule manière actuelle de les aider est de leur donner un marché. Nous achetons leur sucre, même si, dans ce domaine, nous nous suffisons largement.

Il n'empêche qu'il convient de développer, autant que possible, les cultures vivrières.

Mais si des contradictions s'installent sur le terrain, ce n'est certainement pas notre faute.

M. Flandre. — Quand je dis « vous », monsieur le secrétaire d'Etat, je parle au représentant, non seulement de la Nation, mais aussi de la Communauté européenne, responsable de la politique agricole.

Ne vous sentez donc pas vexé si je vous cite nominativement.

M. le Président. — L'incident est clos.

Het incident is gesloten.

Je vous propose d'interrompre ici nos travaux.

Ik stel voor onze werkzaamheden hier te onderbreken. (*Instemming.*)

Le Sénat se réunira demain, mercredi 18 mars 1987, à 14 heures.

De Senaat vergadert opnieuw morgen, woensdag 18 maart 1987, te 14 uur.

La séance est levée.

De vergadering is gesloten.

(*La séance est levée à 18 h 35 m.*)

(*De vergadering wordt gesloten te 18 u. 35 m.*)

1600